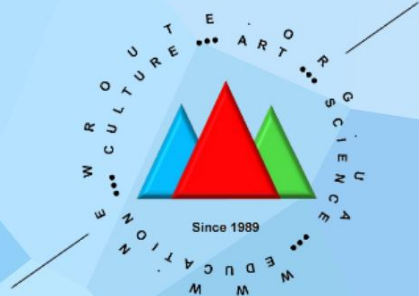

ISSN 2786-6777 (online)

DOI: 61718/nsn

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Мультидисциплінарний науковий часопис

Електронне видання

Освіта	Автоматизація та приладобудування
Культура і мистецтво	Хімічна та біоінженерія
Гуманітарні науки	Електроніка та телекомунікації
Богослов'я	Виробництво та технології
Соціальні та поведінкові науки	Архітектура та будівництво
Журналістика	Аграрні науки та продовольство
Управління та адміністрування	Ветеринарна медицина
Право	Охорона здоров'я
Біологія	Соціальна робота
Природничі науки	Сфера обслуговування
Математика та статистика	Воєнні науки
Інформаційні технології	Національна безпека
Механічна інженерія	Цивільна безпека
Електрична інженерія	Транспорт

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

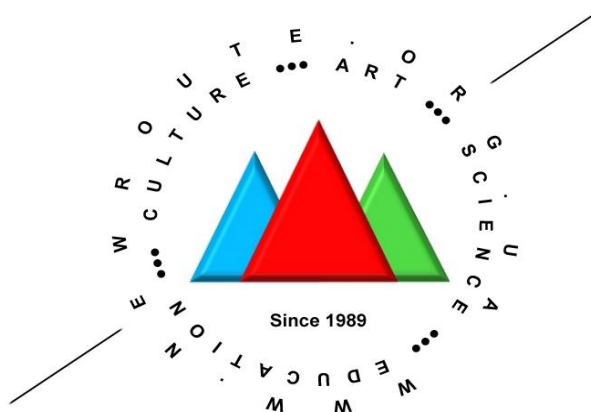
НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU

ISSN 2786-6777 (online)

DOI: 10.61718/nsn

Publisher ID: 7886

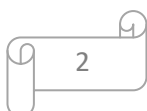
НОТАТКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Мультидисциплінарний науковий часопис

2025 • № 25

Освіта, фізична культура, спорт,
культура, мистецтво, журналістика,
гуманітарні та соціальні науки,
бізнес, адміністрування, право,
готельно-ресторанна справа,
туризм, рекреація, транспорт та безпека,
інженерія, виробництво, будівництво,
природничі науки, математика та статистика,
охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

НОТАТКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

Засновано 2022 року. Часопис є мультидисциплінарним науковим виданням. Міжнародний стандартний номер періодичного видання ISSN 2786-6777 (online). Свідчення про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у глобальному реєстрі видавців Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видання отримує власний DOI: 10.61718/nns. Видавництво зареєстровано у Crossref із префіксом 10.61718. Засновник та видавець: Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс» (рік заснування – 1989) є науковою установою. E-mail: notesmodsc@gmail.com, info@newroute.org.ua. Сайт: www.newroute.org.ua Контент розміщується в базі даних інформаційного ресурсу «Наукова періодика України», в пошуковій системі наукових публікацій «Google Scholar», в репозитарії на сайті засновника. Індується за показниками h-індекс (Google Scholar), i10-індекс (Google Scholar). Включено до каталогу наукових ресурсів відкритого доступу ROAD, до академічної бази даних ResearchBid, до бази наукових публікацій Google Scholar, до каталогу наукової періодики України з питань освіти, педагогічної, психологічної та соціальних наук Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України, до реєстру наукових видань України державної наукової установи України «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». Публікація у часописі є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У часописі можуть бути розміщені наукові повідомлення про розробки та праці, в т. ч. інформація про підготовку дисертаційних досліджень та творчих мистецьких проєктів тощо. Часопис не входить до переліку фахових видань України. Часопис є мультидисциплінарним науковим виданням. У часописі розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів. Наукові публікації оприлюднюються в рамках проведення науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика». Розміщення публікації автора у часописі є підтвердженням участі автора у конференції. За результатами проведення конференції автори отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800).

Редакційна колегія:

Кучин Сергій Павлович, головний редактор, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України
 Акіньшина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент
 Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент
 Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент
 Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент
 Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент
 Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент
 Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент
 Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент
 Калініна Ольга Сергіївна, кандидат культурології
 Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор
 Кислюк Любов Вікторівна, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
 Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент
 Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент
 Кучин Павло Захарович, заслужений артист України
 Кучина Тетяна Ігорівна, відповідальний секретар, магістр з маркетингу
 Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, професор
 Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент
 Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент
 П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор
 Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, доцент
 Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент
 Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент
 Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент
 Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор
 Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент
 Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент
 Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук
 Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України
 Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор
 Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент
 Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор

Нотатки сучасної науки: електронний мультидисциплінарний науковий часопис. – № 25. – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 48 с.

УДК 001 • Н85 • ISSN 2786-6777 • DOI: 10.61718/nns • www.newroute.org.ua

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License.

© СГ НТМ «Новий курс», автори, 2025

ЗМІСТ

	Стор.
Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки	6
<i>Карпова Катерина Григорівна</i> PR-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В УМОВАХ ВІЙНИ	6
<i>Перонкова Аліна Федорівна</i> ВИКОРИСТАННЯ KHAN ACADEMY KIDS У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	9
<i>Лац Анна Олександрівна</i> ЇЖ ПРАВИЛЬНО – ПАМ'ЯТАЙ ДОВГО	12
<i>Топчій Сергій Михайлович</i> ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	13
<i>Гориславець Володимир, Гориславець Євген</i> ЛІМІНАЛЬНІСТЬ ТЕАТРАЛЬНОГО ПЕРФОРМАНСА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА И УКРАИНСКИЙ КОНТЕКСТ	16
<i>Дяченко Олена Валеріївна</i> КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ КУРСАНТІВ	19
Бізнес, адміністрування та право, безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація	21
<i>Чечет Олексій Олександрович</i> ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ВІД УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УКРАЇНІ	21
<i>Гошій Марія-Ліза</i> НЕПРАВОМІРНЕ НАБУТТЯ ТЕРИТОРІЙ ШЛЯХОМ АНЕКСІЇ І ОКУПАЦІЇ: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
<i>Коробейников Владислав Костянтинович</i> ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ І КРИПТОАКТИВІВ. КЛАСИФІКАЦІЯ КРИПТОАКТИВІВ: ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ, ТОКЕНИ, СТЕЙБЛКОЇНИ	24
<i>Тітенко Зоя Миколаївна, Скакун Вадим Вікторович</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	29
<i>Немченко Ю. В.</i> РОЛЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА	30
<i>Коробейников Владислав Костянтинович</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ ТА КРИПТОВАЛЮТИ	32
<i>Ткаченко Данило Михайлович</i> ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	34
<i>Логвінова Крістіна Сергіївна</i> СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ	36
<i>Майборода Тимур Анатолійович</i> НІКЧЕМНІ ПРАВОЧИНИ ТА ЇХ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ	38
<i>Свіщова Марія Олександрівна</i> КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІКИ	39
<i>Нестор Василь Осипович</i> FOREIGN EXPERIENCE IN OPTIMIZING PROFIT MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS: BEST CASES FOR UKRAINE	41

Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво, природничі науки, математика та статистика ...	43
<i>Слюсаренко Віктор Володимирович</i> ВИВЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАРЯДЖЕННЯ ТА РОЗРЯДЖЕННЯ КОНДЕНСАТОРА ЗА ДОПОМОГОЮ НОВІТНЬОГО ОБЛАДНАННЯ ...	43
<i>Жук Тамара Миколаївна</i> ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУВ КОМП'ЮТЕРНІЙ ГРАФІЦІ ТА 3D-МОДЕЛЮВАННІ ...	45
<i>Honcharenko Andrii Mykolayovych</i> ENVIRONMENTALLY FRIENDLY SATELLITE LAUNCH VIA A RAILGUN INSTALLED IN THE MOUNTAINS ...	47

**Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво,
гуманітарні та соціальні науки**

УДК 745/749

Карпова Катерина Григорівна*Київський національний університет культури і мистецтв*

Науковий керівник: Малоока Леся Василівна, кандидат історичних наук, доцент,

Київський національний університет культури і мистецтв

PR-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Проаналізовано сучасні підходи до формування особистого бренду в умовах кризових ситуацій, зокрема збройного конфлікту. Досліджено інструменти та канали PR-комунікацій, що виявилися найбільш ефективними для підтримки репутації та публічного іміджу в умовах війни. Виявлено, що ключовими чинниками успішного розвитку особистого бренду є автентичність, соціальна відповідальність та адаптивність до змін інформаційного середовища. Ключові слова: особистий бренд, PR-стратегія, війна, репутація, соціальні мережі, медіа, довіра аудиторії.

Актуальність теми. Сфера комунікацій в умовах повномасштабної війни зазнала суттєвих змін. Особистий бренд як об'єкт PR-стратегії потребує комплексного підходу: від чіткого визначення місії до розробки змістовної та етичної системи контенту. В умовах воєнного стану особлива увага приділяється таким аспектам, як достовірність, медіагігієна, емоційна відповідальність і здатність говорити про складні теми без спекуляцій.

Управління особистим брендом – складний безперервний процес, який вимагає врахування нових соціальних контекстів, етичних норм і зростаючої потреби в довірі між публічними особами та аудиторією. Сьогодні інфлюенсери вже не просто створюють розважальний контент, а формують суспільні наративи, підсилюють голоси вразливих спільнот, стають агентами змін. У такій ситуації PR-стратегія для особистого бренду має бути не лише ефективною з погляду охоплення, але й чутливою до цінностей, кризових обставин та запитів суспільства.

Особливої актуальності ця проблема набуває для українських медійних особистостей у соціальних мережах. Розвиток особистого бренду в умовах війни – це не лише виклик, але й можливість переосмислення ролі інфлюенсера у суспільстві. Соціальні мережі перетворились на платформу для гуманітарного, інформаційного, волонтерського спротиву. Сьогодні публічна постать – це не просто медійний образ, а часто – голос певної спільноти, дзеркало громадських настроїв, провідник довіри. Формування стратегії розвитку особистого бренду інфлюенсера в період війни – це не лише завдання маркетингу, а й виклик для етики, соціальної відповідальності та комунікаційної прозорості. Саме тому постає потреба в оновленні підходів до просування особистих брендів у публічному полі – із чітким акцентом на змістовність, довіру, відповідальність.

Вивченню питань формування особистого бренду, стратегічних комунікацій та рольових моделей у публічному просторі присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зокрема, значний внесок у розвиток теорії персонального брендингу зробили Б. Берман [17], який розглядає бренд як інструмент управління цінністю; Л. Лігоненко [5], що вивчала аспекти бренд-менеджменту в кризовий період; О. Бузкова [21], яка досліджувала особливості просування особистостей у цифровому середовищі; А. Мазаракі [6], який аналізує комунікаційну політику в умовах соціальних трансформацій; Г. Серьогін [36], який акцентує увагу на значенні емоційного зв'язку між брендом та аудиторією.

Серед зарубіжних дослідників варто виділити Ф. Котлера [30], який обґрунтовує значення соціально відповідального маркетингу, Д. Акера [17], що розкриває поняття бренд-капіталу, та Дж. Капфере [28], який досліджує механізми створення довіри до персонального бренду в медіапросторі. Особливої уваги заслуговують праці Е. Параселло [33] про етику комунікації в умовах соціальних криз і Р. Ісааксона [27], який аналізує феномен інфлюенсерів як нових соціальних лідерів.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування ефективної PR-стратегії розвитку особистого бренду українського інфлюенсера в умовах війни.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність вирішення таких завдань:

- розкрити сутність поняття «особистий бренд» та його роль у сучасному медіапросторі;
- виявити специфіку функціонування соціальних мереж в умовах війни;
- узагальнити теоретичні підходи до розробки PR-стратегії;
- визначити ціннісні орієнтири та етичні рамки комунікації в кризовий період;
- проаналізувати особливості цільової аудиторії інфлюенсера;
- дослідити поточну комунікаційну діяльність інфлюенсерки та її вплив на аудиторію;
- обґрунтувати ключові напрями PR-стратегії в умовах воєнного стану;
- розробити комунікаційний план, контентну модель та спецпроект;
- запропонувати інструменти моніторингу ефективності та виявити потенційні ризики

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження стали фундаментальні положення теорії управління, стратегічних комунікацій, брендингу та маркетингу. У процесі написання роботи було використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. Для уточнення понятійного апарату та формулювання теоретичних засад застосовувалися методи логічного аналізу, наукової абстракції, синтезу, систематизації та узагальнення.

Особистий бренд – це свідомо сформований образ, який вирізняє особу серед інших, поєднуючи її ідентичність, цінності, репутацію та комунікаційний стиль. Він стає засобом професійної самореалізації та формування соціального капіталу. Управління особистим брендом передбачає комплексну PR-стратегію – систему дій, спрямованих на побудову й підтримку позитивного іміджу.

Основні елементи PR-стратегії: ситуаційний аналіз, визначення цілей, сегментація аудиторій, вибір каналів комунікації та оцінка ефективності. Значна увага приділяється автентичності, етичності та діалоговій взаємодії з аудиторією. Успішна стратегія передбачає сталість меседжів, релевантний tone of voice та візуальну ідентичність бренду.

Розрізняють кілька типів PR-стратегій: іміджеву, медійну, антикризову, експертну, соціально-відповідальну, подієву та бізнес-орієнтовану. У практиці часто використовується їх комбінація, що дозволяє адаптувати комунікацію до ситуації й потреб аудиторії. PR-стратегія допомагає не лише реагувати на виклики, а й формувати інформаційний порядок денний.

Початковим етапом є аналітичне дослідження, включно з аналізом згадок у медіа, репутації, конкурентного середовища, а також SWOT-аналізом. Далі формулюються цілі за SMART-критеріями та визначається цільова аудиторія з урахуванням її демографічних, соціальних і психографічних характеристик. На основі цього обираються релевантні канали комунікації, розробляється контент-план і визначаються КРІ для оцінки ефективності.

У кризових умовах особистий бренд має зберігати автентичність, етичність і чітку громадянську позицію. Успішна стратегія враховує емоційний фон, потреби аудиторії та адаптується до нових реалій, зберігаючи при цьому довіру та впізнаваність.

У воєнних умовах медіасередовище України зазнало суттєвих змін: основними темами стали війна, підтримка, стійкість, ментальне здоров'я. Аудиторія очікує від інфлюенсерів емоційної відкритості, щирості, соціальної відповідальності й етичного позиціонування. Контент має бути достовірним, актуальним і чутливим до контексту.

Особливу роль відіграє тон комунікації – він має відповідати ситуації, уникати пафосу чи демонстрації розкоші. Публічні особи повинні брати участь у волонтерстві або поширювати корисну інформацію, адже саме це формує довіру аудиторії.

Аналіз проводився на прикладі бренду інфлюенсерки Катерини Лозовицької – моделі, переможниці шоу «Холостяк-12» і засновниці бренду LoKa. Вона активно присутня в соцмережах, підтримує українські ініціативи, проте її контент має вузьку тематику й потребує ціннісного поглиблення.

За результатами PEST-аналізу виявлено: вплив війни на контекст комунікацій, зниження купівельної спроможності аудиторії, запит на автентичність і нові технологічні можливості в соцмережах.

SWOT-аналіз показав сильні сторони (впізнаваність, щирість, активність), слабкості (обмежена тематика, нестабільна комунікація), можливості (розширення контенту, колаборації, соціальні ініціативи) та загрози (перенасиченість ринку, поляризоване сприйняття).

Розроблена PR-стратегія Катерини Лозовицької спрямована на створення впізнаваного, соціально відповідального бренду через популяризацію суспільно важливих меседжів, залучення до ініціатив і запуск авторських проєктів.

Основні елементи стратегії:

- SMART-цілі: чітке формулювання цілей, вимірюваність і досяжність – зростання аудиторії Instagram, участь у соціальних кампаніях, запуск благодійних ініціатив.

- Аудиторія: жінки 18-35 років, які прагнуть емоційної глибини, прийняття, розвитку.

- Комунікаційні інструменти: контент у Reels, TikTok, YouTube Shorts, інтерв'ю в медіа, колаборації з експертами.

- Ключові проєкти:

- «Між світами» – відеосерія про людяність військових;

- Капсульна колекція білизни – з меседжами підтримки для підлітків;

- Public Talk «Прийняття себе – місія можлива» – захід про самоприйняття, емоційну витривалість, протидію хейту.

- Оцінка ефективності: система АМЕС, кількісні та якісні KPI (ER, згадки, охоплення, глибина діалогу).

- Масштабування: розвиток продуктової лінії, івент-напрямів і YouTube-версії проєкту.

Ця стратегія побудована на ширості, автентичності, підтримці і має потенціал стати національною платформою для соціальних змін.

У сучасних умовах особистий бренд виконує не лише комунікаційну, а й соціальну функцію – стає джерелом підтримки, довіри та сенсів. У час війни публічність трансформується в простір відповідальності, а ефективна PR-стратегія базується на ширості, гнучкості та етичному підході.

Досвід Катерини Лозовицької демонструє силу багаторівневої PR-стратегії: поєднання цифрового контенту, соціальних ініціатив і медійної активності дозволяє не лише посилити бренд, а й створити емоційний зв'язок з аудиторією. У центрі – автентичність, соціальна відповідальність, жіноча підтримка та ментальне здоров'я.

Ефективність стратегії вимірюється не лише охопленням, а й глибиною впливу, довірою, участю аудиторії. Такий підхід дозволяє перетворити бренд на простір сили, контакту й позитивної зміни в суспільстві.

Джерела.

1. Барселонські принципи 3.0 (2020) // International Association for Measurement and Evaluation of Communication (AMEC). – Режим доступу: <https://amecorg.com/barcelona-principles-3-0> (дата звернення:).
2. Ведучі, які стали волонтерами [Електронний ресурс] // BBC Україна. – 16.03.2022. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60769042> (дата звернення:).
3. Війна змусила українських блогерів стати волонтерами: наступний етап їхнього розвитку — медійне підприємство [Електронний ресурс] // Forbes Ukraine. – 04.05.2022. – Режим доступу: <https://forbes.ua/inside/viyna-zmusila-ukrainskikh-blogeriv-stati-volonterami-nastupniy-etap-yikh-rozvitku-mediynepidpriemnitstvo-04052022-5784> (дата звернення:).
4. Інститут когнітивного моделювання. Як оцінити ефективність комунікаційної кампанії? – 2022. – Режим доступу: <https://mind-modeling.com/blog/how-to-measure-pr-campaign> (дата звернення:).
5. Лігоненко, Л. О. (2005). Антикризове управління підприємством. Київ: КНЕУ.
6. Мазаракі, А. А. (2021). Communication Policy of Cinema Industry Enterprises in the Context of COVID-19 on the Example of Cinema Chains. Innovative Marketing, 17(2), 112-123.
7. ОНУКА: Проєкт «Фабрична, 12» про українську культуру [Електронний ресурс] // Суспільне Культура. – 27.04.2022. – Режим доступу: <https://susplne.media/culture/734767-frontvumen-onuka-zapustila-proekt-pro-ukrainsku-kulturu/> (дата звернення:).
8. Портрет ідеального клієнта: як правильно аналізувати аудиторію [Електронний ресурс] // Нова пошта. Онлайн-освіта. – Режим доступу: <https://online.novaposhta.education/blog/portret-idealnogo-klienta-yak-pravilno-analizuvati-auditoriyu> (дата звернення:).
9. Помаз О. М., Товкайло О. О., Стеценко О. І. Концепція персонального бренду, його ідентифікація і позиціонування. Маркетингові інструменти та технології в бренд-менеджменті. 2015. С. 204–209.
10. Прядко О. М., Сіренко А. В. Маркетингові інструменти формування особистого бренду. Державний біотехнологічний університет, м. Харків. 2023. С. 246–247.
11. Савицька Н. Л., Забаштанська Т. В., Забаштанський М. М., Борисович В. А. Соціальні медіа як сучасний інструмент просування бренду. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2020. Вип. 2(32). С. 116-130.
12. Соломко М. Як створити успішну PR-стратегію: інструкція для «чайників» [Електронний ресурс] // Європейська Бізнес Асоціація. – 2025. – Режим доступу: <https://eba.com.ua/yak-stvorityu-uspishnu-pr-strategiyu-instruktsiya-dlya-chajnykiv/> (дата звернення: 12.02.2025).
13. Телеведучі 1+1 стали волонтерами з перших днів війни [Електронний ресурс] // 1+1 Media. – Режим доступу: <https://1plus1.ua/novyny/z-persih-dniv-vijni-televeduci-11-stali-volonterami-fond-ti-ne-odin-11-media-ogolosue-edinj-blagodijnij-zbir-ukraine-sos> (дата звернення:).

14. Український досвід: комунікації брендів під час війни [Електронний ресурс] // CASES. – 2022. – Режим доступу: <https://cases.media/en/article/ukrayinskii-dosvid-komunikaciiu-brendiv-pid-chas-viini> (дата звернення:).
15. Шегтуха О. М. Формування особистого бренду у соціальних мережах. Бренд-менеджмент: маркетингові технології. 2021. С. 348-350.
16. Як визначити цільову аудиторію сайту [Електронний ресурс] // Elit-Web. – Режим доступу: <https://elit-web.ua/ua/blog/kak-opredelit-tselevuju-auditoriju-sajta> – (дата звернення:).
17. Aaker, D.A. (1991). *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name*. The Free Press.
18. Berman, B., & Evans, J. R. (2001). *Conceptualizing and Operationalizing the Business-to-Business Value Chain*. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 16(6), 510-532.
19. Black, S. (2001). *Practical Public Relations* (5th ed.). Kogan Page.
20. Brooks, C. Why Personal Branding Is Crucial for Any Industry. URL: <https://www.business.com/articles/personal-branding-boosts-marketing/> (дата звернення:).
21. Buzkova, O. (2023). Personal Branding: A Systematic Literature Review. ResearchGate.
22. Cutlip, S. M., Center, A. H., & Broom, G. M. (2006). *Effective Public Relations* (9th ed.).
23. Evans, J.R., & Berman, B. (2001). *Conceptualizing and Operationalizing the Business-to-Business Value Chain*. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 16(6), 430-453.
24. Gregory, A. (2010). *Planning and Managing Public Relations Campaigns* (3rd ed.). Kogan Page
25. Grunig, J. E., & Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. Holt, Rinehart and Winston.
26. Hanlon, A. (2008). *Digital Marketing: Strategic Planning & Integration*. SAGE Publications
27. Isaacson, R. (2022). Influencers as New Social Leaders: The Rise of Digital Authority. *Social Media Studies*, 10(2), 98-115.
28. Kapferer, J.-N. (2012). *The New Strategic Brand Management: Advanced Insights and Strategic Thinking* (5th ed.). Kogan Page.
29. Kotler, P., & Keller, K. L. (2006). *Marketing Management* (12th ed.). Pearson Education.
30. Kotler, P., & Lee, N. (2005). *Corporate Social Responsibility: Doing the Most Good for Your Company and Your Cause*. Wiley.
31. Lingenfelter, M. (2010). *Personal Branding für Manager: Persönlichkeit statt Image*. Gabler Verlag.
32. Montoya, P., & Vandehey, T. (2008). *The Brand Called You: Make Your Business Stand Out in a Crowded Marketplace*. McGraw-Hill.
33. Parasello, E. (2023). Communication Ethics in Social Crises. *Journal of Communication Ethics*, 15(3), 210-225.
34. PEST-аналіз як стратегічний інструмент оцінки середовища [Електронний ресурс] // *Management.com.ua*. – Режим доступу: <https://www.management.com.ua/strategy/peest-analiz.html>
35. Peters, T. (1997). *The Brand Called You*. Fast Company. <https://www.fastcompany.com/28905/brand-called-you>
36. Seryogin, H. (2023). The Importance of Emotional Connection in Brand Strategy. Rivyl.
37. SMART-цілі: як правильно формулювати завдання та досягти результатів [Електронний ресурс] // Worksection. – Режим доступу: <https://worksection.com/ua/blog/smart-goals.html> (дата звернення:).
38. SWOT-аналіз із прикладами: повне керівництво [Електронний ресурс] // eSputnik. – Режим доступу: <https://esputnik.com/uk/blog/swot-analiz-iz-prikladami> (дата звернення:).
39. Wheeler, A. (2017). *Designing Brand Identity* (5th ed.). Wiley.

Перонкова Аліна Федорівна

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Науковий керівник: Бріцкан Тетяна Георгіївна, доктор філософії,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

ВИКОРИСТАННЯ KHAN ACADEMY KIDS У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проаналізовано можливості платформи Khan Academy Kids як інструменту для навчання математики молодших школярів. Досліджено методичні аспекти її використання у процесі формування базових математичних навичок. Виявлено ефективність інтерактивного підходу до вивчення арифметики в умовах цифровізації освіти. Ключові слова: цифрова освіта, початкова школа, математика, інтерактивне навчання, Khan Academy Kids.

У сучасній освітній практиці цифрові технології все частіше виступають як ефективні засоби підтримки навчального процесу, особливо на початкових етапах шкільної освіти. Одним із таких інструментів є платформа Khan Academy Kids, що широко застосовується для формування базових математичних знань у молодших школярів. Даний додаток забезпечує інтерактивну форму навчання, спрямовану на розвиток логічного мислення та математичних навичок, одночасно підвищуючи мотивацію дітей до навчання.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб учнів, що дозволяє диференціювати завдання відповідно до їхнього рівня знань. Важливість теми зумовлена глобальними тенденціями цифровізації освіти, а також потребою у забезпеченні рівного доступу до інноваційних навчальних засобів, що сприяють підвищенню якості освіти для молодших школярів [1, с. 354].

Зазначимо що задана проблематика є досить поширеною серед науковців. Вивченням особливостей застосування електронних засобів навчання та технологій займаються такі вчені, як Л. Блажко, І. Рассоха, С. Рендюк, В. Білоус, С. Семеріков, М. Стрюк, Н. Моїсеєнко, Г. Ткачук.

Метою даної роботи є аналіз можливостей використання платформи Khan Academy Kids у навчанні математики молодших школярів.

На сьогоднішній день цифрові технології все більше впливають на розвиток освіти, забезпечуючи інтерактивні методи навчання та доступ до якісних навчальних матеріалів. Одним із таких інноваційних інструментів є платформа Khan Academy Kids, яка створена для навчання дітей у початкових класах за допомогою мультимедійних завдань та ігрових елементів.

З огляду на важливість адаптації цієї платформи до потреб українських учнів, було проведено локалізацію основних курсів українською мовою, щоб забезпечити легкий доступ до якісного математичного контенту для школярів. Зокрема, платформа наразі пропонує три основні курси: з арифметики, основ алгебри та математичного аналізу. Для учнів молодших класів найбільш актуальним є курс з арифметики, який забезпечує базові знання, необхідні для подальшого вивчення математики.

Арифметика, як основний курс для молодших класів, охоплює базові математичні операції, такі як додавання, віднімання, множення та ділення. Крім того, до нього входять завдання на розвиток розуміння числових послідовностей, рахунку та порівняння чисел.

Координатор процесу локалізації Khan Academy в Україні Тарас Павлов зазначає, що для українських учнів і вчителів на порталі доступні короткі відеоуроки, інтерактивні конспекти та тести для визначення рівня знань і перевірки засвоєння матеріалу [3]. Це дає змогу вчителям з легкістю включати платформу у навчальний процес і оцінювати прогрес учнів, а також дозволяє учням займатися у зручному для них темпі, опрацьовуючи матеріал стільки разів, скільки це потрібно для розуміння.

Одним із ключових компонентів курсу з арифметики є відеоуроки, де теоретичний матеріал викладається коротко та доступно. Наприклад, теми, пов'язані з додаванням та відніманням, розглядаються у формі коротких відео з простими ілюстраціями та голосовими поясненнями. Це полегшує сприйняття та допомагає молодшим школярам візуалізувати числові операції, що значно спрощує засвоєння складних понять. Крім того, учні можуть переглядати відео у власному темпі та повертатися до матеріалу стільки разів, скільки необхідно, щоб зрозуміти складні моменти.

Ще одним важливим елементом є інтерактивні конспекти, де подано основні поняття і правила в стислому вигляді. Конспекти адаптовані для молодших школярів, що дозволяє зосередитися на ключових моментах, таких як розряди чисел, правила виконання дій та властивості чисел. Наприклад, при вивченні додавання учні можуть користуватися віртуальними блоками, які допомагають їм наочно зрозуміти, як складаються числа [2, с. 174]. Такий підхід до навчання сприяє розвитку абстрактного мислення, оскільки діти починають уявляти числа та операції не лише як символи, а як об'єкти, з якими можна проводити дії.

Платформа містить різноманітні завдання, спрямовані на покращення розуміння основних математичних операцій, таких як додавання, віднімання, множення та ділення. Наприклад, у вправі «Рівні групи як спосіб розуміння множення» (рис. 1) учням пропонується вибрати правильні вирази, що відповідають 7 групам по 6 одиниць. Це завдання допомагає школярам краще зрозуміти суть множення як повторюваного додавання, а також розвиває навички мислення в групах, що є основою для подальшого вивчення математики.

Рівні групи як спосіб розуміння множення

 Google Classroom Microsoft Teams

Які вирази дорівнюють 7 шістькам?

Оберіть 2 відповіді:

А 6×6

Б $6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6 + 6$

В 7×6

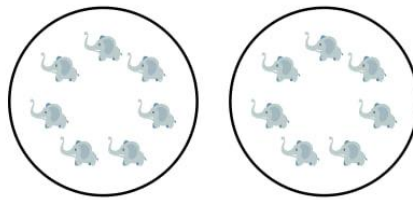
Г $7 + 6$

Рис. 1. Приклад вправ на розуміння множення

Платформа також містить завдання, які дозволяють учням розвивати навички у нестандартний спосіб. Наприклад, на іншій вправі (рис. 2) учнів просять визначити загальну кількість слонів, базуючись на ілюстраціях з групами. Ця вправа націлена на візуалізацію множення через кількість предметів, що робить навчання цікавим і зрозумілим для дітей.

Тести, які надаються після кожного модуля, дозволяють учителям та учням перевірити рівень засвоєння матеріалу. Вони допомагають визначити, наскільки добре учень зрозумів тему, і надають можливість повторення та поглиблення знань у разі необхідності.

Використайте зображення нижче, щоб визначити загальну кількість слонів.

2 сімки =

$2 \times 7 =$

Рис. 2. Приклад нестандартних вправ для учнів

Платформа Khan Academy Kids має низку значних переваг, які забезпечують ефективне засвоєння математичного матеріалу для молодших школярів. Серед основних переваг виділяють її інтерактивність, адаптивність до рівня знань учнів, а також можливість інтеграції з освітніми онлайн-інструментами.

Використовуючи мультимедійний підхід до викладання, Khan Academy Kids забезпечує учнів різними способами подання інформації – від коротких відеоуроків до інтерактивних вправ та тестів. Такий підхід дає можливість учням залучати зорову та слухову пам'ять, що покращує розуміння і засвоєння матеріалу.

Також слід відзначити, що для максимальної ефективності використання Khan Academy Kids вчителям важливо враховувати особливості платформи та підходити до процесу навчання з методичної точки зору [4].

Отже, платформа Khan Academy Kids є ефективним інструментом для викладання математики молодшим школярам, завдяки своїм інтерактивним можливостям, адаптивності та зручній інтеграції з іншими освітніми ресурсами. Використання платформи дозволяє вчителям індивідуально підходити до кожного учня, поступово підвищуючи рівень складності завдань і заохочуючи активне залучення до навчального процесу. Методичний підхід, що включає поступове подання матеріалу, візуалізацію, регулярний зворотний зв'язок і інтерактивні активності, сприяє формуванню глибоких знань і зацікавленості учнів у навчанні.

Джерела.

1. Білоус В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 1-2. С. 353-362.
2. Гриценко І. В., Шлейман В. М. Ефективність використання мобільних додатків у формуванні навчальних умінь молодших школярів. In: *The 6th International scientific and practical conference "The role of innovations in the transformation of the image of modern science" (October 08–11, 2024) Oslo, Norway. International Science Group*. 2024. С. 173-176.
3. Для учнів і вчителів створили безплатну онлайн-платформу для вивчення математики Khan Academy. 2024. НУШ. URL: <https://nus.org.ua/news/dlya-uchniv-i-vchyteliv-stvoryly-bezplatnu-onlajn-platformu-dlya-vyvchennya-matematyky-khan-academy/> (дата звернення: 15.11.2024).
4. Сірський Л. Вплив платформ для онлайн-курсів на навчання в школах. URL: <https://osvita.ua/news/89291/> (дата звернення: 15.11.2024).

УДК 613.2:159.9

Лащ Анна Олександрівна

Сумський державний університет

Науковий керівник: Півень Світлана Миколаївна, кандидат ветеринарних наук, доцент,

Сумський державний університет

ЇЖ ПРАВИЛЬНО – ПАМ'ЯТАЙ ДОВГО

У тезах висвітлено зв'язок між якістю харчування та розумовими здібностями учнів старших класів. Розглянуто основні поживні речовини, які впливають на пам'ять, увагу та загальну когнітивну продуктивність. Ключові слова: когнітивні функції, харчування, пам'ять, увага, нутрієнти.

У сучасному світі, де школярі щодня стикаються з високими інтелектуальними навантаженнями, питання правильного харчування стає дедалі актуальнішим. Домашні завдання, підготовка до контрольних робіт та іспитів вимагають не лише витрат часу, а й значних розумових зусиль. Для ефективного навчання необхідні гарна пам'ять, концентрація уваги, здатність до логічного мислення – усе це є когнітивними функціями мозку. Вони формуються та розвиваються саме в дитячому й підлітковому віці, а отже, залежать від багатьох факторів, серед яких харчування займає одне з провідних місць.

Наукові дослідження останніх років переконливо доводять: якість їжі безпосередньо впливає на когнітивну продуктивність. Збалансований раціон, багатий на корисні нутрієнти, може значно покращити пам'ять, підвищити рівень уважності, пришвидшити мислення та сприяти загальному інтелектуальному розвитку. Натомість шкідливі харчові звички, такі як регулярне вживання фастфуду, солодких напоїв, відсутність повноцінного сніданку, призводять до втоми, дратівливості, погіршення настрою й навіть зниження мотивації до навчання.

Мозок, хоча й займає лише близько 2% маси тіла, споживає приблизно 20% енергії організму. Основним джерелом цієї енергії є глюкоза – простий цукор, який надходить із продуктами харчування. Недостатній або нестабільний рівень глюкози у крові спричиняє погіршення концентрації, зниження когнітивної активності, головний біль, сонливість. Саме тому регулярне, повноцінне харчування є важливою умовою підтримки ефективного роботи мозку, особливо у першій половині дня.

Особливу роль у підтримці розумової діяльності відіграють певні нутрієнти. Омега-3 жирні кислоти, що містяться в морській рибі, сприяють гнучкості нейрональних мембран і покращують передачу сигналів між клітинами мозку. Вітаміни групи В відповідають за обмін глюкози в нервових клітинах, синтез нейромедіаторів і формування захисної оболонки нейронів. Залізо забезпечує транспортування кисню до мозкових клітин, а магній та цинк регулюють збудження в нервовій системі, знижують тривожність і покращують процеси навчання. Не менш важливими є антиоксиданти – вітаміни С, Е, поліфеноли, флавоноїди – які захищають нейрони від окисного стресу та старіння.

До найкорисніших продуктів для мозку належать жирна риба (лосось, сардини), ягоди (особливо чорниця), темний шоколад, яйця, зелені овочі (шпинат, броколі), горіхи, насіння, бобові, цільнозернові крупи, фрукти (банани, цитрусові, яблука), а також зелений чай. Вони не лише покращують пам'ять і концентрацію, а й підтримують емоційну стабільність, знижують рівень стресу й сприяють загальному тону організму.

Водночас існує група продуктів, які мають зворотний, шкідливий вплив на мозок. Зокрема, надлишкове споживання рафінованого цукру провокує різкі стрибки енергії й наступну втому. Трансжири, що містяться у фастфуді, магазинному печиві, чипсах, викликають хронічні запалення, включно з нейрозапаленням. Надмірна кількість солі сприяє підвищенню артеріального тиску та зменшенню притоку крові до мозку. Газовані напої та продукти з великою кількістю хімічних добавок (барвників, підсолоджувачів) погіршують настрій, порушують сон і викликають залежність. Особливо небезпечними для підлітків є алкоголь і енергетики, які в короткий термін здатні спричинити серйозні порушення нейрофізіологічного розвитку.

Попри важливість теми, у більшості шкіл України бракує системного підходу до формування харчової грамотності учнів. У навчальних програмах практично не розглядається вплив харчування на мозок, а батьки часто не володіють достатньою інформацією для складання збалансованого раціону для дитини. У перспективі результати можуть бути використані для створення профілактичних програм у закладах середньої освіти, а також як інструмент інформування батьків і вчителів про роль харчування в навчальному процесі.

Джерела.

1. Бернада В. В. Стаття «Раціональне харчування та розумові навантаження».
2. Healthyfood.org.ua «Харчування та мозок: як правильне харчування впливає на когнітивні функції та психічне здоров'я».
3. Orthomol.life «Здорове харчування для мозку: їжа, яка покращує когнітивні функції».
4. Книга про їжу та культуру харчування: Володимир Вінницький. Київ: Центр медичної освіти, 2020. 274 с.
5. Белокоз А., Самойленко Н. Виховання харчування. 10 кроків до здоров'я вашої дитини. Київ: Yakaboo Publishing, 2021. 192 с.

Топчій Сергій Михайлович

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Історичний досвід і реалії сьогодення підтверджують критичну важливість практично орієнтованої підготовки особового складу Збройних Сил України. Із початком Антитерористичної операції (АТО) у 2014 році та повномасштабного вторгнення у 2022 році постала нагальна потреба реформування системи військової освіти. Запроваджені новації у військово-педагогічній практиці спрямовано на забезпечення інтеграції теоретичних знань із реальними бойовими умовами.

Практична спрямованість навчального процесу у військовій освіті передбачає формування комплексних професійних компетентностей майбутніх офіцерів шляхом їх активного залучення до діяльності, максимально наближеної до бойової. Це вимагає адаптації традиційних педагогічних підходів – насамперед діяльнісного та ситуаційного – а також врахування низки психолого-педагогічних чинників, що забезпечують бойову готовність офіцерів і резервістів ЗСУ.

Теоретико-методологічні засади практичної спрямованості. Практична спрямованість навчання націлена на поєднання здобуття знань із набуттям умінь і навичок у реальному чи наближеному до реального середовищі. У військовій педагогіці це реалізується через діяльнісний підхід, за якого студентів долучають до виконання конкретних практичних завдань. Наприклад, це може бути розрахунок маршових можливостей або відпрацювання тактичних вправ у полігонних умовах. Такий підхід сприяє формуванню ключових компетентностей – відтак військово навчання спрямовується не лише на відтворення теоретичних відомостей, а й на активне застосування отриманих знань під час розв'язання практичних завдань.

Ситуаційний підхід у військовій освіті передбачає використання змодельованих бойових ситуацій і сценаріїв для навчання. Студентів навчають діяти не лише за інструкцією, а й приймати самостійні рішення у складних тактичних умовах, максимально наближених до бойових – від орієнтування на незнайомій місцевості до керування підрозділом.

Цей підхід спрямований на формування в студентів адаптивної поведінки, що забезпечується шляхом інтеграції до навчального процесу чинників, наближених до реальних екстремальних ситуацій. Досвід сьогодення дає зрозуміти, що сучасні методи ведення війни характеризуються високою інтенсивністю та непередбачуваністю, що вимагає нових підходів до підготовки майбутніх офіцерів. Зокрема, активно запроваджуються поняття «бойова реальність» та «щільність бойових дій», які роблять тренування максимально наближеними до реальних умов і спонукають студентів приймати рішення в умовах стресу та невизначеності [5].

Психолого-педагогічні засади практичної підготовки відображають принципи мотивації, групової взаємодії, командної роботи і психологічної стійкості. Навчальний процес будується так, щоб поступово формувати у майбутніх офіцерів бойовий дух, самостійність та відповідальність. Ураховуючи вимоги відбору, курсантами або студентами військових кафедр стають особи, які «придатні до військової служби за станом здоров'я та морально-діловими якостями», тому педагогічні впливи в тренуваннях орієнтовані саме на закріплення почуття обов'язку та колективізму.

Наприклад, практичні заняття з курсу тактичної медицини імітують ситуації стресу чи поранення, що виробляють у майбутніх офіцерів емоційну стійкість та навички самодопомоги. Таким чином, психолого-педагогічний компонент забезпечує ефективне засвоєння практичних навичок та їх застосування у бойовому контексті.

Системна інтеграція теорії і практики є ключовим принципом військового навчання. Сучасні програми підготовки узгоджують лекційно-практичні заняття та польові тренування. Так, теоретичні заняття, наприклад з тактики чи топографії, логічно переходять у польові тренування, де отримані знання застосовуються на практиці — наприклад, у орієнтуванні на місцевості чи відпрацюванні стрільби по мішенях. Важливість такого поєднання підкреслено реформами: після 2014 року реформи ЗСУ передбачали «не понижуючи якості», трансформувати систему військової освіти, щоб програми навчання мали «бойову спрямованість», що тісно пов'язує навчання з практикою [4]. Іншими словами, для майбутніх офіцерів передбачається цілеспрямована підготовка з урахуванням сучасних викликів, де теоретичні знання негайно підкріплюються відповідними вправами.

Нормативно-правова база підготовки. Законодавча база визначає основу організації практичних занять. Зокрема, Закони України «Про військовий обов'язок і військову службу» та «Про вищу освіту» встановлюють загальні вимоги до освіти військових фахівців, а КМУ № 48 від 1 лютого 2012 р. (зі змінами) — основні засади проведення підготовки офіцерів запасу [2]. Спільний наказ МОУ і МОН № 719/1289 від 14.12.2015 року «Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян за програмою підготовки офіцерів запасу» (зі змінами) деталізує організаційні та змістові елементи навчального процесу. Цей документ визначає структуру програми — поєднання теоретичних та практичних курсів у складі військових навчальних підрозділів (ВНП) або вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Зокрема, «військова підготовка включається до навчальних планів закладів вищої освіти як окрема навчальна дисципліна і складається з теоретичного і практичного курсів, комплексних практичних занять та навчального збору» [2].

Таким чином, на нормативному рівні закріплено, що практична підготовка є обов'язковою складовою освітнього процесу при підготовці офіцерів запасу.

Практична частина навчального процесу. Згідно з офіційною Інструкцією, структурою підготовки офіцерів запасу передбачено низку компонентів, що акцентують практику. Закінченням навчання за програмою є навчальний збір — етап з максимально наближеними до бойових умовами.

При цьому держава гарантує певний обсяг годин для практичних занять [2]:

- на комплексні практичні заняття відводиться не менше 108 годин під керівництвом науково-педагогічних працівників;
- на навчальний збір — не менше 184 годин (з яких 144 години — під керівництвом викладачів).

Ці нормативні вимоги свідчать про домінування практики у структурі підготовки. Значний обсяг часу приділяється навчальним польовим заняттям, стрільбам, тактичним вправам. Такий підхід забезпечує ефективне формування професійних навичок і готовності до реальних викликів у зоні бойових дій [6].

Слід зазначити, що практична підготовка у військовій освіті має багатокомпонентний характер і охоплює всі основні види бойової діяльності. Нижче окреслено ключові напрямки практичної підготовки офіцерів і резервістів.

1. Тактична підготовка.

Тактична підготовка є основоположним елементом навчання майбутніх офіцерів і спрямована на формування в них здатності ефективно діяти в складних, змінних умовах сучасного бою. Практичні заняття з тактичної підготовки охоплюють широкий спектр питань, що моделюють реальні бойові ситуації й дозволяють студентам засвоїти ключові навички ведення бойових дій у складі підрозділів. Зокрема, відпрацьовується порядок дій в обороні та наступі, облаштування бойових порядків і командних пунктів, а також злагодженість підрозділів під час пересування, вогневого ураження та маневру.

2. Інженерна підготовка.

Інженерна підготовка є одним із напрямів бойової підготовки військовослужбовців, спрямованим на формування навичок інженерного забезпечення бойових дій, підвищення живучості підрозділів та ефективного використання місцевості.

Практичні заняття в межах цього курсу охоплюють широкий спектр завдань, що мають прикладне значення в умовах бойових дій. Насамперед студенти опановують техніку облаштування оборонних позицій —

траншей, стрілецьких окопів, укриттів для особового складу та техніки, що, в свою чергу, сприяє зниженню уражуваності підрозділів під час обстрілів і наступу противника [1].

Окрім того, значна увага приділяється відпрацюванню робіт з маскування бойових позицій і споруд – як із використанням природних особливостей місцевості, так і за допомогою інженерних засобів та штучних матеріалів

Окремий напрям практичної підготовки становить мінно-вибухова справа, у межах якої студенти вивчають методи встановлення протипіхотних і протиганкових мін, створення мінно-вибухових загороджень. Особливу увагу приділено дотриманню техніки безпеки під час роботи з вибухонебезпечними предметами, що є критично важливим для збереження життя та здоров'я особового складу.

3. Військова топографія.

У сучасних умовах війни, де бойові дії часто відбуваються у складній місцевості, за відсутності стабільного зв'язку чи GPS, здатність орієнтуватися на місцевості набуває вирішального значення. Саме тому практичні заняття з військової топографії зосереджені на формуванні навичок, що дозволяють ефективно діяти в будь-яких умовах – як у світлу пору доби, так і вночі, за обмеженої видимості чи втрати технічних засобів навігації.

Під час занять студенти вчать працювати з топографічними картами: читати умовні позначення, визначати координати об'єктів, прокладати маршрути руху. Окрема увага приділяється визначенню і прив'язці об'єктів на місцевості, складанню схем розташування сил противника, нанесенню важливих об'єктів на карту для подальшого прийняття тактичних рішень.

4. Тактична медицина.

Практичні заняття з тактичної медицини є одним із найважливіших елементів підготовки військовослужбовців, оскільки від них напряду залежить збереження життя та боєздатності особового складу в умовах бойових дій.

Практична підготовка з даного курсу охоплює кілька критичних блоків. Насамперед, студенти вивчають надання допомоги в умовах бойових дій, коли першочергове завдання – врятувати життя пораненого, не наражаючи себе і побратимів на додаткову небезпеку. Даний блок включає вивчення способів оцінки стану пораненого, зупинки критичних кровотеч, накладення турнікетів, гемостатичних засобів, тампонування ран, стабілізацію дихання, іммобілізацію переломів, а також відновленню прохідності дихальних шляхів [3].

Наступним блоком є відпрацювання різних способів евакуації поранених, що, в свою чергу, передбачає оперативне переміщення потерпілих із небезпечної зони до місць, де їм може бути надана повноцінна медична допомога. На заняттях студенти опановують як базові, так і спеціалізовані навички переміщення потерпілих у бойових умовах з урахуванням типу поранення, тактичної обстановки, наявних засобів та місцевості. У першу чергу вивчається само- та взаємоевакуація: учасників навчають, як поранений може самостійно покинути зону бойових дій, якщо дозволяє фізичний стан, або як евакуювати побратима вдвох – використовуючи прийоми перенесення на плечах, за ремінь чи екіпірування, із дотриманням правил безпеки та прикриттям.

5. Стрілецька зброя та вогнева підготовка.

Практичні заняття з даної дисципліни навчають не лише правильного поводження зі стрілецькою зброєю, а й формують вогневу дисципліну, тактичне мислення й здатність діяти злагоджено в умовах реального бою.

Під час практичних занять студенти детально вивчають конструкцію, принцип дії та правила експлуатації основних видів стрілецької зброї.

В свою чергу, практична частина включає підготовку зброї до стрільби, перезарядження в стресових умовах, усунення затримок у роботі зброї, зміну магазинів, ведення вогню з різних положень – стоячи, з коліна, лежачи, з-за укриттів.

Особлива увага приділяється прицільній стрільбі по нерухомих та рухомих цілях на різних дистанціях. Студенти вивчають прийоми швидкого наведення, коригування вогню, контроль серії пострілів, а також тактики ефективного використання укриттів і зміни вогневих позицій без втрати контролю над полем бою.

Крім того, важливим елементом є опрацювання вогневого прикриття товаришів під час пересування підрозділу, ведення вогню в обмеженому просторі та умовах урбанізованої місцевості.

У цьому контексті варто звернути увагу на практичний досвід кафедри військової підготовки Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, де польова підготовка студентів ефективно реалізується як під час виїздів на стрільбища й полігони, так і шляхом використання сучасних тренажерних

комплексів, зокрема лазерних імітаторів. Такий підхід дозволяє створювати навчальне середовище, максимально наближене до бойової обстановки, навіть у межах навчального закладу, без потреби постійного виїзду на спеціалізовані об'єкти. Це суттєво підвищує регулярність практичних занять, зменшує логістичні витрати та водночас не знижує якості підготовки.

Поєднання реальних польових навчань із сучасними технологічними засобами моделювання бойових дій забезпечує комплексне оволодіння практичними навичками, що мають вирішальне значення для підготовки сучасного офіцера. Такий підхід підвищує гнучкість освітнього процесу, дозволяє оперативно адаптувати навчальні сценарії до актуальних умов і викликів, а також формує у майбутніх командирів впевненість у власних діях у складних бойових ситуаціях. Застосування діяльнісного та ситуаційного підходів додатково посилює якість підготовки: студенти активно залучаються до виконання реальних або змодельованих бойових завдань, що сприяє формуванню їхньої професійної компетентності.

Отже, сучасна військової підготовки постає як динамічне поєднання традиційної практичної складової з інноваційними освітніми технологіями, що забезпечує її ефективність і наближеність до реалій сучасного бою.

Джерела.

1. Інженерна підготовка: Навчальний посібник – Львів: НАСВ, 2016. – 552с.
2. Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу (із змінами внесеними наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства оборони України від 18.06.19 № 316/833): наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства оборони України від 15 вересня 2018 № 910/412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15#Text>.
3. Тактика надання самопомогі та взаємодопомогі під час ведення бойових дій / навч. посібник / Уклад.: Р.С. Троцький, О.В. Чуприна, О.А. Білінов; за ред. М.О. Кгіторова. Київ, 2016. 137 с.
4. Турчин, В., Бондаренко, С., & Павленко, А. (2021). Деякі аспекти підготовки офіцерів запасу в національній академії Національної гвардії України. *Молодий вчений*, (9 (97)), 78-82.
5. Феніч, р. (2024). Моделювання умов бойової діяльності як умова вдосконалення професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх офіцерів. *Педагогічні науки*, (1), 109-115. <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2024.1.308749>.
6. Центр оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, Головне управління підготовки ЗСУ. Методичні рекомендації щодо організації та проведення підготовки резервістів у військових частинах і органах військового управління ЗС України (ВП-7-00(03).01) (затверджено березень 2019).

УДК 792.071.2.027.028.071.5:008](045)

Гориславец Володимир
ORCID: 0009-0005-8340-5197
Харківська державна академія культури
Гориславец Євген
ORCID: 0000-0001-7044-5150
Харківська державна академія культури

ЛІМІНАЛЬНІСТЬ ТЕАТРАЛЬНОГО ПЕРФОРМАНСА: ТЕОРИЯ, ПРАКТИКА И УКРАИНСКИЙ КОНТЕКСТ

Мета роботи – дослідити лімінальні стратегії в театральному мистецтві як інструмент художньої та соціальної трансформації, проаналізувати їх застосування в сучасній драматургії та обґрунтувати необхідність активного впровадження лімінальних практик в українське театральне поле. Методологія базується на міждисциплінарному підході, що поєднує театрознавчий аналіз, культурологічні дослідження та антропологічну теорію ритуалів переходу Арнольда ван Геннепа і Віктора Тернера. Використано компаративний метод для аналізу театральних практик та метод включеного спостереження при вивченні власного режисерського досвіду. Наукова новизна полягає в системному дослідженні лімінальності як універсального механізму театральної трансформації, що руйнує традиційні межі між актором і глядачем, створює простір для соціально-політичної критики та стимулює появу нових форм сценічного мистецтва. Проаналізовано лімінальні стратегії в контексті сучасної української драматургії та обґрунтовано їх потенціал для розвитку національного театру. Результати дослідження демонструють, що лімінальні практики є ефективним інструментом художнього експерименту та соціального діалогу, здатним трансформувати театральний простір у арену колективних переживань та культурних змін. Ключові слова:

лімінальність, театральний перформанс, ритуали переходу, сучасна драматургія, український театр, соціальна трансформація

Основна частина. У сучасній драматургії та театрознавстві поняття лімінальності, введене Арнольдом ван Геннепом і розвинене у працях Віктора Тернера, набуває нового витка значущості. Перехідні стани руйнують традиційні межі «актор-глядач», стимулюють інтерактивність і задають новий сенс сценічного простору. Сучасні виклики – цифровізація театральної індустрії, політичні та культурні кризи – ставлять перед дослідниками завдання виявити механізми, через які театр стає простором «міжсвіття», де перетинаються особистісні та колективні ідентичності. Лімінальність виступає не лише як метод художнього експерименту, але й як інструмент соціальної критики: вона трансформує сприйняття реальності, активізує громадянський діалог і сприяє переосмисленню культурних норм.

Мета дослідження – проаналізувати лімінальні стратегії в театральному мистецтві як каталізатор художнього та соціального перетворення, дослідити їх застосування через конкретні приклади та обґрунтувати необхідність активного впровадження цих практик у сучасне українське театральне поле.

Дана стаття є продовженням теми, розпочатої у дослідженні «Трансформація театральних практик у контексті культури XXI століття», де ми вже відзначали, що тема лімінальності потребує окремого, поглибленого дослідження: перехідні стани руйнують традиційні межі «актор-глядач», стимулюють інтерактивність і задають новий сенс сценічного простору (Гориславець & Гориславець, 2025).

Лімінальність, як концепція, вперше була детально розроблена в теорії ритуалів переходу Арнольдом ван Геннепом, а потім отримала подальший розвиток у працях Віктора Тернера. Згідно з ван Геннепом, ритуали переходу супроводжуються трьома фазами: стадією відділення, фазою лімінальності та фазою об'єднання. У контексті театрального мистецтва ці фази можуть бути інтерпретовані як процес, у рамках якого актори і глядачі переживають момент переходу від буденного до сакрального, від до- і після-перформативних станів.

У працях Тернера підкреслюється, що лімінальний простір володіє особливою творчою силою, яка здатна «спалити» усталені соціальні структури та дати початок новим формам самоідентифікації та колективної рефлексії. Таким чином, театр стає не просто місцем репрезентації, а простором, де відбувається «ритуальне перевтілення», що перетворює кожен театральну подію на досвід колективної трансформації. Театральний простір стає своєрідною лабораторією, де намагаються відтворити дух часу та подолати межі між різними соціальними прошарками і культурними традиціями.

Лімінальні ритуали в театрі можна розглядати як особливі моменти, коли межі між сценою і залом, між реальним і вигаданим світами стають розмитими. Використання акустичних сигналів, таких як фанфари та трубні звуки на початку вистави, перетворює сприйняття аудиторії та підготовлює її до входу в «інший» простір театральної дії. Ці звукові сигнали не лише позначають перехідний стан, але й посилюють емоційний вплив на аудиторію, сприяючи формуванню колективного досвіду, схожого на переживання, характерні для традиційних обрядів.

Ефективність лімінальних стратегій найкраще демонструють конкретні приклади їх застосування в різних культурних контекстах. Кінематографічні адаптації образу Дракули – від Мурнау до Френсіса Форда Коппола – показують, як концепція лімінальності переноситься з літератури у візуальне мистецтво. Головний герой, древній вампір, що існує між життям і смертю, між реальністю та міфом, символізує перехідний стан, який стає центральним мотивом адаптацій. Кожна інтерпретація цього образу по-своєму акцентує увагу на межах, розмитих у процесі адаптації та реконструкції оригінального міфологічного нарративу. Дракула як лімінальна фігура втілює страхи та бажання суспільства, знаходячись на межі між цивілізацією та дикістю, між сакральним і профанним, що робить його ідеальним об'єктом для дослідження механізмів театральної трансформації.

Сучасна українська драматургія демонструє оригінальний підхід до застосування лімінальних стратегій. Яскравим прикладом є п'єса Наталії Ворожбит «Вій. Докудрама», де через ритуальні образи та символи відбувається переосмислення традиційних уявлень про смерть і відродження. Лімінальність стає інструментом як для художньої реконструкції міфів, так і для критичного осмислення соціокультурних норм. У цій постановці ритуальні елементи служать своєрідним «дзеркалом», у якому відбиваються соціальні проблеми та кризові моменти, що потребують радикальних змін. Ворожбит майстерно використовує фольклорні мотиви для створення сучасного театального дискурсу, де давні ритуали переходу набувають актуального звучання.

Власний режисерський досвід роботи над спектаклем «Острів Буян» демонструє практичне застосування лімінальних стратегій в українському театральному просторі. Ця театральна фольклорно-обрядова дія,

поставлена разом зі студентами четвертого курсу режисерського відділення Харківської Державної Академії Культури у 2006 році, спиралася на мотиви «Велесової книги». Розрив між «історичним» текстом і сценічною дією став майданчиком для виникнення пограничного досвіду: студенти-актори, занурені у фольклорну практику, викликали у глядачів почуття причетності до древнього ритуалу та усвідомлення його конструйованості. Цей дуалізм посилював стан невизначеності, характерний для лімінальності, і дозволяв аудиторії пережити власний «пороговий» трансцендентний момент. Робота з запахами – випікання печива з ваніллю прямо на сцені – створювала додаткове поле лімінального переходу для глядача. У фінальній частині актори залучали глядачів до танцю «Змійкою», а на виході всі учасники отримували гаряче печиво з узваром, що створювало точку з'єднання всіх елементів дії.

Аналіз цих трьох прикладів переконливо свідчить про необхідність активного впровадження лімінальних практик у сучасне українське театральне поле. Лімінальні стратегії дозволяють театру стати не просто місцем репрезентації, а простором активного соціального діалогу та культурної трансформації. В умовах сучасних викликів українське театральне мистецтво потребує нових форм взаємодії з аудиторією, здатних подолати традиційні межі між сценою та залом. Застосування принципів лімінальності відкриває можливості для створення інноваційних театральних форм, що поєднують традиційні ритуальні елементи з сучасними художніми практиками та соціально значущими темами.

Досвід роботи з лімінальними стратегіями в різних культурних контекстах демонструє їх універсальність та адаптивність. Кінематографічні інтерпретації Дракули показують еволюцію лімінального образу від німого кіно до сучасних блокбастерів. У фільмі Мурнау «Носферату» (1922) лімінальність втілюється через візуальні контрасти світла і тіні, створюючи атмосферу невизначеності між реальним і надприродним. Френсіс Форд Коппола у своїй адаптації «Дракула» (1992) розширює лімінальний потенціал образу, використовуючи практичні ефекти та театральні прийоми для створення відчуття переходу між різними часовими епохами та станами буття. Ці адаптації демонструють, як лімінальний персонаж стає медіатором між минулим і сучасним, між життям і смертю, дозволяючи аудиторії пережити власне ритуальне очищення через страх і катарсис.

П'єса Наталії Ворожбит «Вій. Докудрама» представляє складну лімінальну структуру, де переплітаються документальний матеріал і фольклорні мотиви. Автор створює багаторівневий наратив, у якому сучасні соціальні проблеми розглядаються через призму архаїчних ритуалів переходу. Використання документальних свідчень у поєднанні з містичними елементами гоголівського «Вія» створює унікальний лімінальний простір, де глядач змушений постійно переосмислювати межі між реальністю та фікцією, між історичним фактом і художньою інтерпретацією. Ворожбит майстерно використовує прийом «остранення», коли знайомі фольклорні образи набувають нового, часто травматичного звучання в контексті сучасних подій. Така стратегія дозволяє театру стати простором колективного проживання травми та пошуку шляхів її подолання.

Експеримент «Острів Буян» розкрив специфічні особливості застосування лімінальних практик в українському культурному контексті. Використання спірного джерела «Велесової книги» стало свідомим художнім рішенням, що підкреслювало конструйований характер будь-якої ідентичності. Студенти-актори працювали не з «автентичним» фольклором, а з його сучасною реконструкцією, що посилювало лімінальний ефект. Залучення фольклористичного гурту «Фарби» та ансамблю народної музики «Стожари» створювало багатопланову текстуру вистави, де професійні актори, музиканти-аматори та глядачі ставали рівноправними учасниками ритуального дійства. Робота з синестезією – поєднання візуальних, аудіальних, тактильних та нюхових відчуттів – демонструвала можливість створення тотального театального середовища, здатного трансформувати не лише свідомість, але й тілесний досвід учасників.

Сучасні цифрові технології відкривають нові горизонти для розвитку лімінальних практик у театрі. Використання іммерсивних технологій, доповненої реальності та інтерактивних платформ дозволяє створювати нові форми взаємодії між акторами та аудиторією, де традиційні межі між реальністю та віртуальністю стираються. Це відкриває перспективи для створення гібридних вистав, що об'єднують елементи класичного театру з сучасними цифровими рішеннями. Такі технології сприяють формуванню унікальних, інтерактивних лімінальних зон, у яких глядач стає активним учасником творчого процесу, здатним впливати на розвиток сценічної дії. Українське театральне поле потребує системного впровадження лімінальних стратегій як відповіді на виклики сучасності. Досвід воєнного часу актуалізує потребу в театральних формах, здатних працювати з травматичним досвідом, колективною пам'яттю та процесами соціальної інтеграції. Лімінальні практики можуть стати ефективним інструментом для створення «безпечних просторів» проживання травми, де

через ритуальні форми відбувається колективне зіцнення та пошук нових смислів. Театральні заклади мають розробляти спеціальні освітні програми для підготовки фахівців, здатних працювати з лімінальними технологіями, створювати міждисциплінарні дослідницькі проекти та розвивати міжнародну співпрацю для обміну досвідом. Практичне впровадження лімінальних стратегій вимагає створення відповідної інфраструктури: спеціально обладнаних театральних просторів, здатних трансформуватися відповідно до потреб конкретних проектів, розробки методичних матеріалів для режисерів і акторів, створення системи підготовки глядачів до участі в лімінальних виставах. Необхідно також розвивати критичний дискурс навколо лімінальних практик, формувати експертне середовище, здатне адекватно оцінювати та аналізувати подібні театральні експерименти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідження лімінальних стратегій у театральному мистецтві демонструє їх значний потенціал як інструменту художньої та соціальної трансформації. Теоретичні засади, закладені ван Геннепом і Тернером, знаходять практичне втілення в різноманітних театральних формах – від кінематографічних адаптацій до експериментальних вистав, підтверджуючі універсальність лімінальних механізмів у створенні переходових просторів між реальністю та мистецтвом. Аналіз трьох ключових прикладів – адаптацій образу Дракули, п'єси Наталії Ворожбит «Вій. Докудрама» та власного досвіду роботи над спектаклем «Острів Буян» – переконливо свідчить про ефективність лімінальних практик у створенні нових форм театрального діалогу. Ці приклади демонструють здатність лімінальності руйнувати традиційні межі між актором і глядачем, перетворюючи театральний простір на арену колективних переживань та культурного оновлення. Особливо важливим є потенціал лімінальних стратегій для розвитку сучасного українського театру. В умовах соціально-політичних трансформацій та воєнних викликів українське театральне поле потребує нових форм роботи з травматичним досвідом і колективною пам'яттю. Лімінальні практики можуть стати ефективним інструментом для створення «безпечних просторів» проживання травми та пошуку нових культурних смислів. Перспективи подальших досліджень включають розробку методологічних засад для систематичного впровадження лімінальних технологій в українські театральні заклади, вивчення впливу цифрових технологій на трансформацію лімінального театрального досвіду, а також компаративний аналіз лімінальних стратегій у різних національних театральних традиціях для адаптації найкращого міжнародного досвіду в українському контексті.

Джерела.

1. Barba E. Il corifeo del gesto: scritti sul teatro. Milano: Ubulibri, 2001. 256 p.
2. Bourriaud N. Esthétique relationnelle. Dijon: Les Presses du réel, 1998. 125 p.
3. Deleuze G., Guattari F. Mille plateaux. Paris: Les Éditions de Minuit, 1980. 645 p.
4. Genep A. van. Les rites de passage. Paris: Émile Nourry, 1909. 288 p.
5. Гориславец В., Гориславец С. Трансформація театральних практик у контексті культури XXI століття. Fine Art and Culture Studies. 2025. № 1. С. 335-340.
6. Lehmann H.-T. Postdramatisches Theater. Frankfurt am Main : Verlag der Autoren, 2005. 506 p.
7. Schechner R. Performance Studies: An Introduction. London : Routledge, 2002. 384 p.
8. Turner V. The Ritual Process: Structure and Anti-Structure. Chicago : Aldine Publishing, 1969. 213 p.

Дяченко Олена Валеріївна

ORCID: 0000-0003-1749-5305

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ КУРСАНТІВ

Комунікативна функція мови полягає у встановленні соціальних контактів, переданні змістових даних, формуванні міжособистісних взаємин та регулюванні поведінки адресата. Оволодіння зазначеною функцією виступає важливим чинником ефективного спілкування та забезпечує результативний обмін інформацією між учасниками мовленнєвої взаємодії у будь-якій фаховій сфері, зокрема у військовій, де точність, швидкість, своєчасність та зрозумілість отриманих повідомлень впливають на організацію та якісне виконання завдань.

Розвиток культури професійного мовлення органічно пов'язаний із формуванням комунікативної компетентності, що передбачає здатність особи плідно здійснювати мовленнєву практику відповідно до норм літературної мови, соціального контексту та професійних умов спілкування. У зв'язку із цим культура фахового

мовлення є необхідною умовою реалізації комунікативної функції мови у військовій галузі, де від чіткості висловлювань залежить і результат оперативних заходів, і безпека особового складу.

У системі кваліфікаційної підготовки військовослужбовців комунікативна компетенція посідає важливе місце, адже саме вона забезпечує дієвий взаємозв'язок у межах військових структур, наприклад, між командиром і підлеглими або із зовнішніми партнерами. Тут мова виконує не тільки основну роль для передавання інформації, а також виступає потужним інструментом керування, впливу, формування колективної поведінки та підтримання дисципліни. Комунікація виявляється у здатності налагоджувати взаєморозуміння між учасниками військової діяльності, оперативне отримання інформації, дотримання чіткості, стислості та однозначності. Особливого значення вона набуває в умовах ведення бойових операцій, коли від правильності мовленнєвого акту залежить життя і здоров'я підрозділу та проведення поставлених місій.

Зауважимо, що мова є головним засобом реалізації у різних спеціалізованих середовищах, особливо, у військовому, де мовлення виконує низку важливих завдань: поширення інформації у вигляді наказів, розпоряджень і донесень; організація дій особового складу; спонукання до виконання відповідних вказівок; підтримання внутрішньої згуртованості та формування командного духу. Усі ці процеси можливі лише за умови точного й конкретного висловлення думок, що дозволяє уникнути непорозумінь та забезпечити високий рівень дисципліни й оперативності у виконанні службових обов'язків. Важливою рисою командного спілкування є відсутність емоційного забарвлення, чітка структурованість висловлювань та орієнтація на конкретну дію. Мовлення має бути максимально точним, лаконічним, чистим і позбавленим зайвих смислових нашарувань. Будь-яка двозначність або порушення мовленнєвої норми в бойових умовах може призвести до втрати контролю, помилкових дій або навіть загрози життю. Тому формування відповідного мовного стилю – обов'язкова складова професійної культури майбутнього офіцера.

Окремо слід зазначити, що комунікативна функція реалізується завдяки широкому використанню фахової термінології, мовленнєвих кліше, командної лексики, певних скорочень, аббревіатур і специфічної інтонаційної моделі, яка дозволяє миттєво орієнтуватися у ситуації. Комунікація у війську часто відбувається в умовах підвищеної психологічної напруги, обмеженості у часі, що вимагає від мовців максимальної точності, дисциплінованості та стислості мовлення. Тому під час навчання курсанти мають не лише засвоїти спеціальну лексику, а ще й навчитися користуватися нею в різних мовленнєвих умовах – побутових, навчальних, командних та бойових. Особливу увагу слід приділяти таким аспектам, як нормативність, точність, логічність, етичність і доцільність мовлення.

Комунікативна складова мови нерозривно пов'язана і з її виховним потенціалом, тому що саме через мовлення відбувається формування морально-психологічних якостей військовослужбовців, зокрема відповідальності, рішучості, ініціативності та почуття обов'язку. Офіцер у ролі командира чи наставника має володіти високим рівнем мовленнєвої культури, що дозволяє йому впливати на підлеглих не тільки за допомогою наказів або розпоряджень, а крім того через особистий приклад, переконливість мовлення та моральну підтримку.

Отже, ефективна реалізація комунікативної функції мови є необхідною умовою для професійного зростання військовослужбовців. Вона сприяє налагодженню внутрішнього та зовнішнього спілкування, зниженню рівня непорозумінь і підвищенню управлінської діяльності. Відтак формування комунікативної компетентності має стати пріоритетним напрямом у підготовці майбутніх офіцерів, оскільки від рівня сформованості культури професійного мовлення залежить не лише результативність виконання завдань, а й психологічний клімат у військових колективах, здатність до взаємодії, лідерства, переконання та управління.

**Бізнес, адміністрування та право,
безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація**

Чечет Олексій Олександрович

ORCID: 0009-0003-1159-414X

Одеський національний морський університет

ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ВІД УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УКРАЇНІ

Оскільки з початку повномасштабного вторгнення на територію України сил агресора масово було порушено питання логістики в самій державі, так і сполучення через кордон з іншими державами змінилось через відсутність багатьох ланцюжків. На самому початку у березні – липні 2022 року було пошкоджено багато шляхів надходження товарів, а з мини і послуг які вимагали наявність окремих товарів. В подальшому також було і накопичено багато відходів від тієї продукції, що була використана бізнесом, та як наслідок постало питання утилізації, оскільки витратити кошти на вивезення як сміття вже стало необґрунтовано доцільним та економічним.

Майже всі види господарської діяльності людини пов'язані з утворенням відходів. Щорічно кількість звалищ збільшується, а проблема із забрудненням навколишнього середовища сміттям не втрачає актуальності. Вторинна переробка відходів, або ресайклінг, дозволяє не лише звільнити місце на сміттєзбірних полігонах, але й залучити отриману сировину для виготовлення нових товарів. Її головними перевагами є економія природних ресурсів та фінансова вигода. Повторне використання відходів може бути безпечним та вигідним. Першочергове завдання – відновлення та підтримка навколишнього світу. Крім цього, воно приносить великий прибуток (є фінансово доступним). Таким чином, переробка має дві мети: екологічну та економічну. Тож на що саме впливає вторинна переробка відходів в економічному плані? Це на самперед: Збереження матеріалів; Створення робочих місць; Економія; Користь для екології [1].

У сучасному світі відходи стали не просто побічним продуктом життя, а значним екологічним і соціальним викликом. Однак сьогодні ми бачимо зміну парадигми: замість того, щоб позбуватися сміття, багато країн, зокрема Україна, починають розглядати його як джерело ресурсів і доходів. Ідея, що за відходами можуть стояти серйозні економічні можливості, набирає популярності як серед представників бізнесу, так і громад. У країнах Європи концепція «нульових відходів» уже стала частиною політики і свідомості громадян, тоді як в Україні цей процес тільки набирає обертів. Економічна вигода від утилізації та переробки відходів полягає в можливості знизити витрати на утилізацію сміття, отримати вторинні матеріали та створити нові робочі місця. Сміттєпереробні заводи, майстерні з переробки та соціальні проекти демонструють, що відходи можуть приносити прибуток і водночас вирішувати екологічні проблеми [2].

В умовах зростання вартості сировинних ресурсів українська нерационально як з економічної, так і з екологічної точки зору ховати під землею готову сировину, придатну до повторного використання. Головною проблемою використання цієї сировини стає його вилучення зі сміттевої маси, оскільки в суміші вона майже непридатна для переробки. Тому разом з удосконаленням систем технічного сортування побутових відходів, пріоритет надається роздільному збиранню відходів. Під концепцією повної утилізації відходів розуміють багатоступінчатий процес сортування і переробки сміття, при якому мінімізується кількість залишків при утилізації, максимізується економічна ефективність та мінімізується вплив на екологію (дотримується екологічне законодавство) [3].

В Україні, як у всьому світі, бачиться тенденція скорочення сільського/хуторського і гірського (Закарпаття та Прикарпаття) населення та зростання міського. Але будь-яка персона це своєрідне підприємство з створення сміття. В процесі своєї життєдіяльності людина перетворює зароблені кошти в тони відходів аби потім платити за їх утилізацію. Тому виникає цілком слушне запитання: якщо ми витрачаємо кошти на утилізацію нашого сміття, в той момент як на цьому заробляє інша особа, і яка від того економічна користь для окремого регіону?

Якщо з перерахованих плюсів вторинної переробки: Збереження матеріалів, Створення робочих місць, Економія, Користь для екології, ми оберемо саме «економію», то можливо образу вказати на прями вигоди вже на початку впровадження переробки. За приклад можливо обрати будь-яке підприємство, що офіційно укладає

договори з вивезення твердих побутових відходів. Загалом станом на 2025 рік якщо проаналізувати укладені договори то побачимо, що ціна за тону вивезення сміття приблизно складає 75,00 грн без ПДВ за 1 кубічний метр. Окремо зазначаємо, що цей об'єм вираховують з кількості вивезених контейнерів та їх номінального об'єму. Тобто контейнер був заповнений сміттям можливо на 50%, а можливо на 75%, або 100%, але сплачуємо ми за номінальний об'єм вивезених кількостей контейнерів, оскільки вони вивозяться за розкладом компанії, що надає послугу, а не по наповненості. Також, контейнер може бути наповнений сміттям, що важить не багато типу пакувальна плівка та поролон, або пінополістирол. В той же час сміття може складатись з більш важких предметів типу скло та/або метал і паперу. Тому визначення ефективності вивезення сміття не можливо розрахувати оскільки воно здебільшого не сортоване. А зважаючи на те, що саме сміття може бути товаром для переробки та отримання коштів, то взагалі є доцільним оформити на ставку співробітника, що буде контролювати весь порядок вивезення сміття по договору та фасувати те сміття, що можливо здати/продати за гроші.

Якщо, за приклад взяти лікарняний заклад у вигляді лікарні на 1000 ліжок, то можливо виділити такі види сміття як: скло, бумага/картон, пластик, метал яке можливо здати на переробку та отримати кошти, оскільки більшість медикаментів та виробів медичного призначення і медичної техніки запаковані у згадану тару. Таким чином можливо отримати ефект навіть отримання прибутку від такої діяльності навіть прийнявши на роботу співробітників за контролю по сміттю. Навіть найпростіші розрахунки покажуть доцільність такого кроку зважаючи на ціни втор сировини: папери 4 грн./кг.; поліетилен середня ціна 5 грн./кг.; скло 1грн./кг, та врахувати вартість кольорових металів особливо алюмінію та міді. Тобто пакувальний матеріал який здебільшого викидали до контейнера можливо здати за гроші, де буде досягнуто зменшення контейнерів для вивозу та оплати за них так и отримання доходу від продажу втор сировини. Окремо такий підхід дасть створення робочих місць на підприємствах по переробці втор сировини та зменшення залежності від первинної сировини для інших підприємств.

Висновок: відходи це новий ресурс.

Джерела.

1. <https://newfood.ua/2022/01/27/vtorynna-pererobka-vidkhodiv-vplyv-na-ekonomiku-ta-ekolohiiu-sohodni-ta-u-maybutnomu/>
2. [https://daily.zt.ua/vidkhody-dlia-dokhodiv-iaak-ukraina-peretvoriuie-smittia-na-ekonomichni-mozhlyvosti/#:~:text](https://daily.zt.ua/vidkhody-dlia-dokhodiv-iaak-ukraina-peretvoriuie-smittia-na-ekonomichni-mozhlyvosti/#:~:text=)
3. <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/14169314358736.pdf>

УДК 341.324.(043.2)

Гошій Марія-Ліза

Київський авіаційний інститут

Науковий керівник: Ольга Стрельцова, доктор юридичних наук, доцент,
Київський авіаційний інститут

НЕПРАВОМІРНЕ НАБУТТЯ ТЕРИТОРІЙ ШЛЯХОМ АНЕКСІЇ І ОКУПАЦІЇ: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання набуття територій шляхом сили є однією з найболючіших тем сучасної міжнародної політики. Відповідно до норм статуту ООН, застосування сили проти територіальної цілісності іншої держави забороняється. Утім, на практиці історично неодноразово мали місце випадки силових змін кордонів через анексію чи військову окупацію.

Актуальність дослідження зумовлена свіжим досвідом таких дій у XXI столітті – зокрема, спроби анексії Криму Росією в 2014 р. та наслідки російсько-грузинської війни 2008 р. У цьому дослідженні історико-правовий аналіз способів захоплення територій, описуються міжнародно-правові заборони та наведено приклади порушень із реакцією світової спільноти.

До Другої світової війни силове розширення територій вважалося порівняно поширеним інструментом міжнародної політики (зокрема, аншлюс Австрії 1938 року, численні окупації під час воєнного конфлікту). Однак після 1945 року світова спільнота сформувала нові засади міжнародного порядку, в центрі яких – категорична заборона зміни державних кордонів шляхом насильства. Відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй, усі держави-члени зобов'язані утримуватися від погроз силою або її застосування проти територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої країни. Цей принцип закріплено в статті 2

Статуту ООН та конкретизовано у відповідних деклараціях. Зокрема, у Декларації про принципи міжнародного права 1970 року (резолюція 2625 Генеральної Асамблеї) наголошується, що жодна територія не може бути об'єктом набуття за допомогою сили чи погрози її застосування. В цьому ж ключі у 2014 році Генеральна Асамблея ухвалила резолюцію 68/262, в якій підтвердила суверенітет України над Автономною Республікою Крим і закликала міжнародну спільноту не визнавати жодних змін статусу півострова, здійснених на основі нелегітимного «референдуму».

Ключові міжнародно-правові положення щодо заборони анексії та окупації:

- Статут ООН, стаття 2(4) – заборона застосування сили проти територіальної цілісності держав.
- Декларація Генеральної Асамблеї ООН 1970 року (резолюція 2625) – заборона на примусове приєднання територій.
- Резолюція ГА ООН № 68/262 (2014 р.) – підтвердження державного суверенітету України та невизнання змін статусу Криму.
- Міжнародне кримінальне право – кваліфікує анексію як акт агресії, що тягне за собою міжнародно-правову відповідальність.

У системі міжнародного права поняття анексії та окупації мають різне правове значення. Анексія трактується як насильницьке приєднання всієї або частини території однієї держави іншою без згоди законного суверена.

На думку М. Пронюка та інших дослідників, анексія є формою агресії та тягне за собою міжнародно-правову відповідальність. Натомість військова окупація означає тимчасове захоплення території збройними силами іноземної держави, без переходу суверенітету – тобто це, перш за все, фактичний, а не юридичний стан. Таким чином, окупація – це тимчасова ситуація, тоді як анексія – спроба юридичного закріплення контролю. Водночас міжнародне право вважає незаконною навіть окупацію, що виникла внаслідок акту агресії: тимчасово окупована територія має бути звільнена після припинення конфлікту, а будь-які зміни її правового статусу, здійснені окупантом, не можуть бути визнані легітимними.

Порушення цих норм неодноразово ставали джерелом напруги в міжнародних відносинах. Зокрема, анексія Криму Російською Федерацією у 2014 році є показовим прикладом силового приєднання території. Міжнародна спільнота однозначно розцінила цю дію як незаконну, оскільки проведений «референдум» не мав правової сили відповідно до норм українського та міжнародного права. Генеральна Асамблея ООН у резолюції № 68/262 чітко закликала всі держави не визнавати змін статусу Криму і Севастополя. Подібна ситуація спостерігалася й після збройного конфлікту між Росією та Грузією в 2008 році: Росія окупувала Південну Осетію та Абхазію й оголосила про їхню «незалежність», яка насправді свідчить про де-факто анексію. У міжнародному дискурсі неодноразово наголошувалося, що дії РФ порушують територіальну цілісність Грузії, а представники Литви прямо вказували на системне порушення суверенітету з боку Росії. Усі ці приклади демонструють, що силове приєднання територій суперечить основним нормам міжнародного права.

Міжнародна спільнота відповідає на подібні виклики через політику невизнання, економічні санкції, звернення до міжнародних судових інстанцій та активну дипломатичну діяльність. Генасамблея ООН ухвалює резолюції, що підтверджують суверенітет держав, які зазнали агресії, та закликає всі країни не визнавати результатів незаконної анексії. Зокрема, представники України та її союзників неодноразово заявляли з трибуни ООН про необхідність звільнення всіх окупованих Росією територій – не лише в Україні, а й у Грузії та Молдові. Реакцією стали економічні обмеження, міжнародні позови, активізація уваги до прав людини в окупованих регіонах, а також повторне підтвердження зобов'язань щодо недоторканності кордонів (зокрема, згідно з Гельсінським заключним актом 1975 року).

Отже, сучасна міжнародно-правова доктрина чітко розмежує допустимі та недопустимі засоби зміни територіального статусу. Єдино легітимною підставою для зміни кордонів визнається згода сторін, досягнута в мирний спосіб – через договір або законний плебісцит. Анексія та окупація, своєю чергою, кваліфікуються як заборонені методи насильницького приєднання, що суперечать як Статуту ООН, так і загальновизнаним принципам міжнародного звичаєвого права. Провідні міжнародні правники наголошують: методи, які застосовуються для досягнення анексії, є методами агресора, а отже будь-яке захоплення території силою визнається незаконним актом агресії.

Висновок. Історико-правовий аналіз підтверджує, що спроби одностороннього розширення державних кордонів силою завжди призводили до міжнародної ізоляції агресора. Після Другої світової війни світовий

порядок базується на непорушності кордонів і неприпустимості територіальних здобутків силою. Анексія та окупація – дві форми такої агресивної політики: перша формалізує присвоєння, друга – тимчасово утримує територію. Проте обидві є незаконними, якщо їх ініціюють агресорські держави. Міжнародні документи (Статут ООН, резолюції ГА ООН) та рішення судів послідовно засвідчують, що зміна статусу земель можлива лише консенсусно і відповідно до принципів невтручання та невикористання сили. Практика 2008-2014 рр. (Крим, Абхазія, Пн. Осетія) лише підкреслила актуальність цих норм: незважаючи на тимчасове фактичне утримання територій, світова спільнота не визнала їх анексію та домогалася відновлення законних кордонів. Ці випадки вкотре підтвердили висновок, що головною гарантією міжнародного права залишаються принциповість та об'єднання дипломатичних і юридичних зусиль з боку цивілізованих держав. Лише суворе дотримання і захист норм Статуту ООН і пов'язаних з ним принципів може стримувати агресію і зберігати міжнародний мир.

Джерела.

1. Пронюк Н. В., Сучасне міжнародне право (К., 2013). – С. 216-217
2. Жалімас Д., «Російське виправдання анексії Криму...», Український часопис конституційного права, No 2 (2017), С. 17-29
3. United Nations, Charter of the United Nations, Article 2(4)
4. United Nations, Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations (GA res. 2625 (XXV), 1970).

УДК 341:336.744:[336.71:004.738.5(045)]

Коробейников Владислав Костянтинович

Київський авіаційний інститут

Науковий керівник: Вареник Олександр Сергійович, доктор юридичних наук,
Київський авіаційний інститут

ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ І КРИПТОАКТИВІВ. КЛАСИФІКАЦІЯ КРИПТОАКТИВІВ: ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ, ТОКЕНИ, СТЕЙБЛКОЇНИ

У статті досліджено поняття та правову природу цифрових валют і криптоактивів у контексті сучасного правового регулювання. Розкрито основні підходи до їхнього визначення на міжнародному та національному рівнях, а також окреслено ключові ознаки, що відрізняють криптоактиви від традиційних фінансових інструментів. Ключові слова: цифрові валюти, криптоактиви, токени, віртуальні валюти, стейблкоїни, правове регулювання, класифікація.

Здійснено класифікацію криптоактивів, зокрема проаналізовано віртуальні валюти, токени та стейблкоїни, з урахуванням їх функціонального призначення, економічного змісту та правового статусу в різних юрисдикціях.

Особлива увага приділена проблемним аспектам правового регулювання цифрових активів та перспективам їх правового визнання в Україні. Обґрунтовано необхідність розробки єдиного підходу до класифікації криптоактивів з метою забезпечення правової визначеності та ефективного державного контролю у сфері обігу цифрових активів.

Постановка проблеми: Стрімкий розвиток цифрових технологій і поширення криптоактивів як нового виду цифрового майна ставить перед національними та міжнародними правовими системами нові виклики. Відсутність єдиного підходу до правового визначення криптовалют, токенів і стейблкоїнів ускладнює ефективне правове регулювання цієї сфери, створює правову невизначеність і перешкоджає реалізації державного контролю та захисту прав учасників обігу цифрових активів. У зв'язку з цим виникає необхідність комплексного наукового аналізу правової природи криптоактивів та їх класифікації з урахуванням міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях сучасних дослідників розглядається питання правової природи цифрових активів, особливості їх регулювання, зокрема у сфері фінансового моніторингу, оподаткування та захисту прав інвесторів. Проте питання чіткої класифікації криптоактивів, а також

розмежування між різними видами цифрових валют і токенів у контексті міжнародного права залишаються недостатньо дослідженими.

Мета та завдання статті: метою статті є з'ясування правової природи цифрових валют і криптоактивів, їх поділ на окремі категорії та визначення специфіки правового регулювання кожної з них у міжнародно-правовому контексті.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному світі цифрові технології дедалі глибше проникають у всі сфери суспільного життя, зокрема в економіку, фінанси, правову систему. Одним із найяскравіших проявів цифровізації є поява та активне поширення цифрових валют – нової форми вартості, що існує виключно в електронному вигляді та використовується як засіб обміну, збереження і виміру вартості.

Термін «цифрова валюта» охоплює низку понять, включаючи криптовалюти, стейблкоїни, токени, а також державні цифрові валюти (CBDC). Водночас у правовому полі це явище залишається багато в чому спірним: досі не існує єдиного міжнародно-правового підходу до класифікації цифрових активів, а їх права природа викликає жваві дискусії серед науковців і практиків.

У науковій та нормативно-правовій літературі не існує єдиного підходу до визначення поняття цифрової валюти. Наприклад, Європейський центральний банк у своїх документах вказує, що цифрова валюта – це електронна форма грошей, що не емітується центральним банком або органом державної влади, але може використовуватися як засіб платежу. Водночас у деяких юрисдикціях цифрові валюти розглядаються як віртуальні активи, що мають ознаки майна

В Україні законодавче визначення цифрової валюти ще перебуває на стадії становлення. Закон України «Про віртуальні активи» визначає віртуальний актив як нематеріальне благо у формі цифрового вираження вартості, яке обігує в цифровому середовищі. Водночас у правозастосовній практиці трапляються терміни «криптовалюта», «електронна валюта», «віртуальна валюта» тощо, що вказує на необхідність чіткого правового розмежування цих понять.

Водночас технологія блокчейн, завдяки якій виникли криптовалюти, має потенційно набагато ширше поле для застосування у сфері господарської діяльності, тому дослідження всіх типів віртуальних активів, які створюються та функціонують за допомогою системи блокчейн, мають привертати увагу науковців-правників

Кожна країна дотримується власних логічних принципів державного регулювання, що полягають у різних ступенях урегульованості наявних суспільних відносин, тому законодавство різних країн намагається здійснити внутрішнє регулювання з урахуванням міжнародно-правових інститутів правового регулювання, як-от:

- захист персональних даних (зокрема, Директива 95/46/ЄС Європейського парламенту та Ради Європи від 24 жовтня 1995 року «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних» для країн ЄС);

- ідентифікація та верифікація суб'єктів господарювання (рекомендації FATF, «Біла книга. Блокчейн у спрощені торгівлі» Комісії зі спрощення торгівлі та електронного бізнесу Європейської економічної комісії ООН);

- запобігання легалізації коштів, здобутих злочинним шляхом (рекомендації FATF, норми 4-ї Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи для відмивання грошей та фінансування тероризму» та Регламенту (ЄС) 2015/847 «Про інформацію, що супроводжує грошові перекази»);

- запобігання ухиленню від сплати податків (Багатостороння конвенція про виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, із метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування, від 24 листопада 2016 року

Наприклад, французьке законодавство, відповідно до Директиви 2015/2366 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2015 року «Про платіжні послуги на внутрішньому ринку» (PSD2) та Директиви (ЄС) 2009/110/ЄС від 16.09.2009 «Про започаткування, здійснення та пруденційний нагляд за діяльністю установ, що працюють з електронними грошима», вводить таке тлумачення видів цифрових активів та операцій із ними.

Виокремлюють:

1) токени, тобто нематеріальні цифрові активи, що включають права, які можуть бути випущені, зареєстровані, збережені й передані електронним шляхом, якщо вони не кваліфікуються як фінансові інструменти;

2) будь-яке цифрове представлення вартості, яке не випущено й не гарантується центральним банком або державним органом, необов'язково прив'язано до законно встановленої валюти й не має юридичного статусу

валюти або грошей, але приймається фізичними або юридичними особами в якості засобів обміну, які можуть передаватися, зберігатися й продаватися в електронному вигляді.

Законодавство Великої Британії визначає три типи криптоактивів, зокрема:

1) обмінні токени, які не випускаються й не підтримуються центральним банком, але призначені для використання як засіб обміну;

2) сек'юритизовані токени, що мають характеристики цінних паперів, таких як акції, паї тощо;

3) службові (допоміжні) токени, які надають їхнім держателям доступ до певних можливостей (послуг тощо), але не надають прав, подібних до тих, що отримують власники сек'юритизованих токенів.

Зазначена класифікація є вже сталою і використовується Європейським центральним банком та Європейською комісією з крипто-активів.

Чи є необхідною введення власної української класифікації віртуальних активів, яка не імплементується в категорії, що визначені європейським законодавством, особливо в аспекті розроблення фактично нової Директиви ЄС (2019/1937) з регулювання крипто-активів, є досить сумнівним.

Зважаючи на той факт, що Україна 23 червня 2022 року набула статусу кандидата на членство в Європейському союзі, вітчизняне законодавство потрібно адаптувати до існуючих європейських регуляторних механізмів та норм, зокрема і до оновленого у 2023 році Регламенту регулювання ринку криптоактивів (MiCA). Тому зазначена класифікація Європейського регламенту MiCA має бути покладена в основу нової редакції Закону України «Про віртуальні активи». Тут слід додати, що імплементация регламенту MiCA в регулювання українського ринку віртуальних активів триває, здійснюється робота над новим законопроектом Консультативною радою з питань регулювання віртуальних активів, яка створена Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку

Проаналізувавши узагальнені підходи міжнародних організацій, національного законодавства та окремих науковців можна стверджувати, що поняття «віртуальні активи» та «цифрові активи» є синонімами, що часто спостерігається в економічних дослідженнях. Термін «криптоактиви» ширше, за термін «криптовалюти» та включає в себе останні. В той же час, поняття «віртуальні активи» ширше ніж поняття «криптоактиви», оскільки віртуальний актив може використовувати не лише технологію блокчейн щоб мати електронну форму.

Спіраючись на зазначені визначення, під віртуальним активом слід розуміти будь-який актив виражений сукупністю даних в електронній формі, створений із використанням криптографічних засобів, має вартість, економічну цінність та пряму взаємодію двох сторін без участі посередників у децентралізованій мережі

Але чи може криптовалюту розглядати як платіжний засіб або як валютну цінність? Для того, щоб зрозуміти правову природу криптовалюти спробуємо проаналізувати вже існуючі правові позиції.

Відповідно до ч. 1 ст. 99 Конституції України, грошовою одиницею України є гривня. Крім того, науковці справедливо зауважують, що для того, щоб певний актив класифікувати як гроші, він повинен виконувати такі основні функції як: засіб обігу; міра вартості; засіб нагромадження; засіб платежу; світові гроші.

Перелік валютних цінностей вказаний у ст. 1 зазначеного Декрету, серед яких валюта України, платіжні документи та інші цінні папери, виражені у валюті України; іноземна валюта, платіжні документи та інші цінні папери, виражені в іноземній валюті або банківських металах; банківські метали. Крім того, згідно з підпунктом 14.1.93 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, під коштами розуміється гривня або іноземна валюта.

Таким чином, правова природа криптовалюти за українським законодавством не може бути пріврівняна до засобу платежу, так само і до валютної цінності. Національний банк України у своєму роз'ясненні щодо правомірності використання в Україні віртуальної валюти/криптовалюти Bitcoin від 10.11.2014 р. порівняв віртуальну валюту/криптовалюту Bitcoin з грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як засіб платежу, оскільки це протирічить нормам українського законодавства.

Ураховуючи офіційну заборону в Україні, наукові дослідження, як правило вивчають досвід зарубіжних країн, у яких відповідно така заборона відсутня і розглядають перспективи запровадження криптовалют в цивільному обігу України. Найчастіше досліджується криптовалюта в США, оскільки саме в США біткоїн визнано одним із видів платежів в електронній комерції

22 жовтня 2015 року Європейський суд у своєму рішенні Hedqvist і постановив, що операції з обміну традиційної валюти на біткоїн або інші віртуальні валюти та навпаки являють собою надання послуг для оплати, але підлягають звільненню від податку на додану вартість (ПДВ). Таким чином, купівля або продаж

біткоїну звільняється від сплати ПДВ у всіх державах-членах ЄС. Разом з тим, правова природа криптовалюти схожа з поняттям «товар». Відповідно до ст. 655 Цивільного кодексу України під товаром розуміється будь-яке майно, що є предметом договору купівлі-продажу.

Щодо NFT – це унікальний токен, що зберігається в блокчейні. Токен – це одиниця обліку активів у IT-проектах. Облік токенів ведеться з використанням технології блокчейн. Технологія блокчейн – це база даних, що передбачає зберігання в ланцюгу блоків з інформацією про користувачів і транзакції. Блоки пов'язані між собою і зберігаються на пристроях кожного учасника мережі. Особливість цієї мережі полягає саме в тому, що кожен користувач має повну копію цієї бази даних, тобто ризик її втрати мінімізується. Доступ до бази даних здійснюється за допомогою спеціальних програм із застосуванням цифрового підпису. Це забезпечує максимальний захист прав на електронний актив, адже кожна транзакція містить дані про всі проведені операції з токенами IT-проекту, до того ж інформація зберігається у всіх учасників мережі, а не на одному центральному сервері, тому базу неможливо «зламати». Управління токенами здійснюється за допомогою смарт-контрактів, а їх розробка зазвичай реалізується на протоколах блокчейн.

Невзаємозамінний токен, яким є NFT, означає неможливість його заміни іншим об'єктом, він має унікальні властивості. Невзаємозамінний токен не має еквівалентних дробових значень, а представляє унікальні та індивідуальні цінності, на відміну від валюти/криптовалюти, яка є взаємозамінною. В результаті використання невзаємозамінного токена правоволоділець має бути впевнений, що NFT є дійсним, оскільки децентралізована та постійна фальсифікація записів неможлива.

Користувачі можуть відстежувати блокчейн для перевірки автентичності або відстеження оригінального виробника, як результат, NFT можна довіряти. Це також захищає роботу автора від копіювання або неправомірного використання. Але важливо розуміти, що NFT підтверджує виключне право володільця щодо унікальних цифрових активів, зокрема активів, які є результатами інтелектуальної, творчої діяльності, за допомогою технології блокчейн.

Тобто, NFT являє собою цифрове майно (картини, фотографії, аудіо- та відео- твори, меми та інше) і певний перелік прав на нього. Це можуть бути не тільки твори мистецтва і сучасної культури, але межі нашого дослідження стосуються виключно об'єктів авторського права. Для кращого розуміння розглянемо використання NFT на прикладі.

Так, в 2021 році цифровий художник Beeple (Майк Вінкельманн), виставив на аукціоні Christie's роботу «Everydays: the first 5 000 days», що існує в формі NFT-об'єкту і представляє собою колаж з 5 000 унікальних творів, які він створив і щодня з 2007 по 2021 рік викладав на своїй сторінці в Інстаграм. Цей твір було продано за рекордну суму не тільки як для твору NFT, так і для твору мистецтва за 69,3 мільйони доларів США.

Ця подія, окрім ціни, відзначилася ще й тим, що Christie's став першим із світових аукціонних будинків, які провели торги з використанням криптовалюти та виставили на торги NFT-арт-об'єкт, що стало певним визнанням нових технологій. Предметом торгів став твір, який має вираз у формі токена, в метаданих якого вказано посилання на оригінальну цифрову картину автора.

17 грудня 2021 року було зареєстровано Проект Закону про внесення змін та доповнень до Цивільного кодексу України, спрямований на розширення кола об'єктів цивільних прав. Цим проектом було внесено зміни до Цивільного кодексу України, зокрема ст.ст. 115, 177, 179, яким визначено з поміж інших об'єктів цивільних прав цифрові речі, їх сутність як предмета цифрового середовища, який перебуває в обороті лише у цифровій формі, та щодо якого можуть виникати цивільні права та обов'язки, а також окреслено коло цифрових речей, якими є віртуальні активи, цифрові контенти, онлайн-ві облікові записи, гроші та цінні папери, що існують виключно у цифровій формі та поширено на цифрові речі правовий режим матеріальних речей, якщо інше не встановлено цим Кодексом, іншими законами або не впливає із сутності цифрової речі.

Основна ідея децентралізованих фінансів полягає в наданні власникам цифрових активів прямого доступу до фінансових продуктів екосистеми криптовалют через смарт-контракти. У цьому разі користувачі отримують можливості використання інструментів із кредитування, позик, обміну, стейкінгу, фармінгу, інвестицій, торгівлі, страхування, токенизації активів реального світу та ін., проводячи транзакції без посередників.

У смарт-контрактах DeFi закладено весь потенціал функцій, які традиційно здійснюють фінансові організації, тільки без додаткових грошових і часових витрат, формальних обмежень і ризиків, пов'язаних із людським фактором. Бувши програмними алгоритмами, вони забезпечують безпеку проведення угод і

дотримання сторонами умов угод. По суті своїй, смарт-контракт є самоздійснюваним контрактом, умови якого записані в код, розгорнутий на блокчейні.

Наразі сектор DeFi не регулюється в більшості країн. Це пов'язано з тим, що поки що немає єдиної концепції, за допомогою якої можна підвести DeFi-проекти під регулювання. Насамперед це стосується продуктів із високим ступенем децентралізації. Проте великі й благонадійні проекти прагнуть захистити користувачів від юридичних ризиків інвестицій у DeFi, створюючи для них умови правової визначеності. Законодавці, зі свого боку, докладають усіх зусиль для створення регульованого DeFi-середовища.

Країни ЄС очікують зростання ринку DeFi в Європі й активно працюють над запровадженням для нього регуляторних норм у межах MiCA.

Одним з основних питань дослідження був пошук оптимального регулювання для децентралізованих бірж та інших DeFi-систем, у яких немає формального постачальника послуг. Також у звіті буде запропоновано початкове визначення децентралізації.

Водночас експерти з правових питань DeFi виступають за запровадження прозорих стандартів і принципів, а не запровадження суворих правил. На їхню думку, політикам і урядам для початку слід вивчити й узгодити один з одним, що собою являє DeFi, а потім уже вводити жорсткі вимоги. Так законодавство буде легше застосовувати до майбутніх технологічних інновацій.

США останніми роками розвивають практику регулювання криптовалютної сфери на рівні штатів: деякі з них створюють спеціалізовані відділи з наглядом або вводять нововведення для спрощення ведення бізнесу.

Попри критику з боку Конгресу США і провальні судові розгляди, Комісія з цінних паперів і бірж США продовжувала свої жорсткі нападки протягом усього року, аж до листопада, з якого ситуація, схоже, почала змінюватися.

Так, CFTC, при визначенні правового статусу DeFi-платформ, розцінює їх як торговців деривативами, що вимагає ліцензування. У вересні цього року було подано позови проти трьох криптокомпаній (Orup, ZeroEx і Deridex) за торгівлю деривативами без ліцензій і порушення норм регулювання DeFi-кредитування і позик. Тепер DeFi-оператори заплатять штрафи в розмірі \$100 000-250 000.

Правові аспекти DeFi зараз перебувають у стадії пошуку рішень. Регулятори шукають способи визначення посередника в децентралізованому середовищі, щоб покласти на нього відповідальність за виконання законодавчих норм, які перебувають поки що на етапі формування. Команди DeFi-проектів у цей час розвивають свої високотехнологічні продукти, намагаючись вгадати, в якому напрямку надалі рухатиметься глобальне правове поле у сфері криптовалют.

Висновки: Дослідження підтверджує необхідність імплементації єдиної системи класифікації криптоактивів на міжнародному рівні для усунення правової невизначеності. Україна, рухаючись у напрямі гармонізації свого законодавства з правом ЄС, має врахувати передовий міжнародний досвід та адаптувати національну нормативну базу до нових викликів цифрової економіки. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на юридичних аспектах обороту криптовалют, NFT та DeFi-продуктів у контексті публічного та приватного міжнародного права

Джерела.

1. Овчаренко А. С. Віртуальні активи як об'єкти фінансового моніторингу. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2020. № 3. С. 98-103
2. Некіт К.Г. Правова природа криптовалют в Україні: розміркування над законопроектом / К.Г. Некіт. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blog.liga.net/user/%D0%B5nekit/article/29829>
3. Безверхий Костянтин. Криптовалюта: гроші чи мильна бульбашка? [Текст] / К. Безверхий, А. Кувшинова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2018. – № 1. – С. 29-38.
4. Шаров О. Криптовалюти: глобальні гроші чи глобальна піраміда / О. Шаров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dt.ua/finances/kriptovalyuti-globalni-groschi-chi-globalna-piramida-263545_.html.
5. Стаття НБУ “Спільна заява фінансових регуляторів щодо статусу криптовалют в Україні” [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/spilna-zayava-finansovih-regulyatoriv-schodo-statusu-kriptovalyut-v-ukrayini>
6. Соловійова А. Б. “Правова природа криптовалют в Україні та країнах континентальної Європи. Теоретико-правові підходи.” [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3750/3711>
7. Черних О. С. “Класифікація віртуальних активів в Україні” [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.hsa.org.ua/blog/klyasifikatsiya-virtualnyh-aktyviv-v-ukrayini>
8. Про віртуальні активи: Закон України від 17.02.2022 № 2074ІХ. [Електронний ресурс] - Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>
9. Правові аспекти DeFi: регулювання децентралізованих фінансових платформ [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://anyexchange.best/ua/pravovyye-aspekty-defi-regulirovanie-detsentralizovannyih-finansovyih-platforn/?utm_source=chatgpt.com

10. Цьвок Д. Що таке NFT і як продати цифрове мистецтво за мільйони. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ain.ua/2021/03/18/shho-take-nft-i-yak-prodaty-cyufrove-mystectvo-za-miljony/>
11. Соколова В. В. «Проблеми правового регулювання NFT як нетипового об'єкта цивільного права». [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/1032>
12. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення 03 травня 2022 року та 05 січня 2023 року).

Тітенко Зоя Миколаївна

Доктор економічних наук, доцент

ORCID: 0000-0001-5816-5519

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Скакун Вадим Вікторович

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В складних економічних умовах сьогодення держава немає можливості вкладати кошти у розвиток аграрних підприємств, поряд з цим існує значна потреба в них, особливо в галузі тваринництва. Незважаючи на незначні позитивні зрушення, щодо активізації інвестиційних процесів в країні, потреби щодо інвестиційних ресурсів не задовольняються в повному обсязі. Підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємств сприятиме залученню додаткових фінансових ресурсів, що сприятиме підвищенню інноваційного їх розвитку та матиме безпосередній вплив на рівень їх фінансової безпеки.

Забезпечення ефективного розвитку аграрних підприємств, належного рівня їх фінансової стійкості, а також нарощення їх конкурентних позицій на зовнішньому і внутрішньому ринках залежить значним чином від вибору джерел інвестування та ефективності капіталовкладень. Тому інвестиційна компонента як складова фінансової безпеки підприємств має надзвичайно важливе значення і потребує детального дослідження щодо суті інвестиційної безпеки та основних її критеріїв.

Головною метою інвестиційного забезпечення є створення конкурентоспроможних об'єктів інвестування на новій інноваційній та технологічній основі для забезпечення розвитку аграрного сектору економіки, укріплення позицій на внутрішньому ринку та виходу на зовнішній ринок; розвиток соціальної інфраструктури села; впровадження екологічної та продовольчої безпеки держави. Це визначає й особливості інвестування інновацій та дає можливість науково обґрунтувати напрями інноваційної діяльності, структуру і джерела інвестування, сприяє підвищенню конкурентоспроможності виробництва і продукції [1 с. 87].

Інноваційна діяльність є одним із важливих факторів підвищення рівня фінансової безпеки підприємств, а освоєння інновацій є основною умовою забезпечення їх конкурентоспроможності. В Україні зростає розуміння виняткової ролі науки та інновацій у національній економіці в контексті євроінтеграційних орієнтирів розвитку. Проте, попри загальне визнання високого значення інноваційних процесів для національного господарства, сучасний стан системи їх фінансового забезпечення, як одного з ключових чинників інноваційної діяльності, свідчить про неспроможність створити необхідні умови для реалізації існуючого інноваційного потенціалу. Відсутність належного фінансового забезпечення, концентрації та ефективного використання наявних фінансових ресурсів стримує процес активізації інноваційної діяльності та знижує вагомість впливу на ефективність економічних інновацій [2].

Важливу роль у залученні інвестицій відіграє рівень інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Інвестори повинні чітко розуміти сильні та слабкі сторони діяльності підприємства, рівень його конкурентоспроможності, перспективи розвитку та можливість отримання максимальної суми прибутку на одиницю вкладених коштів. Для забезпечення відповідного рівня інвестиційної привабливості потрібно розробити стратегію розвитку підприємства, що повинна ґрунтуватися на основі консолідації його фінансових ресурсів, що сприятиме зміцненню фінансової безпеки та забезпечуватиме сприятливі умови для залучення інвестицій.

Крім того, Україна має потужний виробничий потенціал, досить розвинену інфраструктуру та вигідне географічне положення. Щодо макроекономічних чинників, то позитивний вплив має стабілізація національної валюти та керованість інфляційними процесами. За рівнем економічного потенціалу, як свідчать експертні оцінки, Україна входить у число перших десяти країн Європи, а за ефективністю його використання знаходиться в другій сотні країн світу. Тобто потрібно підвищити ефективність використання наявного потенціалу.

Підвищення рівня інвестиційної привабливості аграрних підприємств забезпечить впровадження найсучасніших технологій виробництва, зокрема екологічно чистих. Цей процес значно підвищить фінансову безпеку сільськогосподарських підприємств, що сприятиме подальшому їх розвитку. На даний час більшість аграрних підприємств потерпають від ряду факторів, що мають негативний вплив на їх інвестиційну привабливість, зокрема низькі закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, відсутність належної ринкової інфраструктури, високі відсоткові ставки, низька підтримка сільськогосподарського виробника з боку держави. Усі ці чинники за останніми роками ще більше ускладнились внаслідок світової фінансової кризи, пандемії COVID-19, а особливо війни з росією та післявоєнної відбудови України.

Отже, аналіз поточного стану інноваційного розвитку економіки України дозволив констатувати, що існує дисбаланс між об'єктивними закономірностями суспільного розвитку і умовами отримання та впровадженні інновацій. Цей висновок підтверджується цілим рядом факторів: безпосередньо пов'язаних з процесом інновацій, зокрема недостатній рівень економічних умов, не оптимальність структури інновацій та їх фінансування; неузгодженість окремих складових фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки; відсутність регулюючих засад у здійсненні фінансового забезпечення тощо.

Джерела.

1. Зельдіна О. Поняття інвестиційно-інноваційної моделі в умовах сталого розвитку економіки України. Підприємство, господарство і право. 2020. № 7. С. 83-88.
2. Тітенко З. М. Innovative component of financial security of enterprises. Innovative component of financial security of enterprises.

УДК 338.48:379.8]:316.324.8

Немченко Ю. В.

Кандидат педагогічних наук, доцент

ORCID: 0000-0001-5081-3163

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

РОЛЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

В дослідженні проаналізовано роль рекреаційних послуг в умовах урбанізованого суспільства. Визначено класифікацію рекреаційних послуг за часовим територіальним параметром. Визначено, що рекреаційні послуги сприяють відновленню здоров'я працюючих. Ключові слова: рекреація, рекреаційні комплекси, рекреаційні території, інфраструктура туристично-рекреаційного комплексу регіону, рекреаційні послуги, рекреаційний потенціал, відновлення здоров'я, подорожі.

Умови сучасного урбанізованого суспільства виснажують організм людини на фізичному, психічному та ментальному рівнях. Це суттєво впливає на стан здоров'я працівника і на рівень працездатності. Саме тому в сучасному високотехнологічному суспільстві сформувався великий попит на рекреаційні послуги. Рекреація, слово латинського походження, яке буквально означає *відновлення*. Сьогодні під поняттям рекреаційні послуги розуміють систему заходів, які пов'язані з реалізацією оздоровчої функції працівників, які у вільний від роботи час здійснюють культурно-ознайомчу, спортивно-оздоровчу діяльність на спеціальних територіях, які розташовані поза їх постійним місцем проживання.

Роль рекреаційної діяльності особливо зростає у зв'язку з негативним впливом сучасних виробничо-технологічних процесів що призводить до погіршення екологічної ситуації та урбанізацією середовища. Рекреаційна діяльність тісно пов'язана із реалізацією цілого ряду природоохоронних програм, розвитком медичних технологій, розширенням послуг харчування, торгівлі й побуту, відпочинку та розваг. Одночасно рекреаційна сфера формується як самостійна індустрія, яка доповнює економічну структуру окремих регіонів.

Розвиток рекреаційної індустрії передбачає постійний пошук оптимального співвідношення між використанням природних ресурсів та їх відновленням, між збереженням унікальних природних зон і задоволенням потреб населення у відпочинку.

В залежності від часового проміжку, відпочинок поділяють на повсякденний, короткочасний і тривалий. У відповідності до часових характеристик планується просторову реалізацію відпочинку. Просторові зони поділяють на первинні – за місцем проживання, суспільні центри дозвілля й спорту, паркові й пляжні зони, міські вулиці які формують мікросвіт домашнього середовища, що забезпечує первинні функції відпочинку (сон, харчування, гігієна), дозвілля, соціальні контакти, творчу діяльність, фізичну рекреацію.

Короткочасний щотижневий відпочинок відбувається в природно-урбанізованому середовищі на околицях великих міст, у приміських і та позаміських територіях з використанням вторинного й третинного житла. Вторинне житло (дача) забезпечує відносну автономність проживання і розміщується переважно в приміських зонах. Відпочинок у вторинному житлі набув популярності в 50-х роках ХХ в. і переріс у дачний бум до 90-х років. Дачні селища тісним кільцем охопили майже всі великі міста. Вторинне житло стало переважним місцем тривалого відпочинку в пенсійний період життя. Функції буферної зони, що стримує потоки відпочиваючих у приміську зону, виконує «поріг» міста. Ця зона включає потужні парки відпочинку виконуючі пізнавальні, розважальні, спортивні, оздоровчі функції. Основу таких центрів становить третинне житло, що задовольняє потребу людини в тимчасовому приміщенні для короткочасного й тривалого відпочинку. Це готелі всіх типів, бази відпочинку для сімейних, для молоді, школярів і дошкільників, лікувально-профілактичні установи (санаторії й профілакторії). Центри відпочинку в радіусі 50 - 60 км мають певну спеціалізацію.

Міжселищні центри відпочинку розміщуються в межах 200-250 км від міста й мають поліфункціональний характер. До складу центра відпочинку на міжселищній території входять третинне житло, підприємства харчування, торгівлі, побутового обслуговування, службово-господарські установи, спортивні й водні споруди, видовищні установи, парки, лісо-, луго- і гідропарки, зовнішній і внутрішній транспорт, інженерні комунікації, служби благоустрою.

Таким чином, актуальною проблемою в сфері рекреаційної діяльності з повсякденним та короткочасним періодом відпочинку є визначення необхідності в різних типах рекреаційних установ з урахуванням характеру й динаміки потреб надання цих послуг. Якісна оцінка цих характеристик дозволяє здійснювати цілеспрямований економічно обґрунтований вплив як на процес їхнього формування, так і на розвиток сфери рекреації.

Тривалі подорожі, частіше за все пов'язують з міжнародним відпочинком, які відіграють важливе місце в сучасній світовій економіці, та сприяють міжкультурному обміну, економічному зростанню та покращенню якості життя. Основна ідея міжнародної рекреації полягає у створенні умов для відпочинку, релаксації та оздоровлення клієнтів за межами своєї країни.

Процес відновлення здоров'я працюючих, сприяє їх фізичному, емоційному та психологічному благополуччю. Ключовими аспектами такого впливу є: фізичне відновлення та поліпшення фізичного стану організму за рахунок реалізації оздоровчих програм та спортивних тренувань; реалізація санаторно-курортного лікування, що сприяє нейтралізації накопиченої втоми, підвищенню рівня імунітету, покращенню функціонування органів і систем організму;

Відпочинок на природі, східні практики ментальних тренувань зменшують рівень стресу, відновлюють психологічну рівновагу. Зміна обстановки і нові враження позитивно впливають на настрій, знижуючи ризики професійного вигорання.

Соціальна взаємодія, участь у групових туристичних поїздках розширює можливості соціалізації, побудови нових зв'язків, отриманню позитивних емоцій.

Реалізація рекреаційних заходів місцевого рівня сприяють зменшенню ризиків захворювань серцево-судинної системи, формуванню стану депресії та інших хронічних станів, пов'язаних зі стресом і сидячим способом життя та психологічними напруженнями. Регулярне відновлення через рекреаційні послуги сприяє підвищенню мотивації, уваги та креативності працівників, забезпечує баланс між часом затраченим на роботу і відпочинком, що позитивно впливає на якість виконання професійних завдань.

Джерела.

1. Рекреаційні комплекси світу: конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. – Харків: НУЦЗУ, 2020. – 154 с.
2. Рекреаційні території як інструмент регулювання комфортності життя в містах // Т. Г. Купач*, С. О. Дем'яненко, Ю. А. Олішевська <https://doi.org/10.31174/SEND-NT2018-172V120-04>
3. Планувальна організація рекреаційно-оздоровчого комплексу для військових у гірській місцевості України // А. В. Бондар М. А. Максименко І. В. Сафроненко В. О. Кузьменко <https://doi.org/10.31649/2311-1429-2023-2-145-152>

УДК 341:336.744:[336.71:004.738.5(043.2)]

Коробейников Владислав Костянтинович*Київський авіаційний інститут*Науковий керівник: Вареник Олександр Сергійович, доктор юридичних наук,
Київський авіаційний інститут**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ ТА КРИПТОВАЛЮТИ**

Розвиток віртуальних активів від спекулятивних інвестицій до нового класу фінансових активів спонукає держави в усьому світі розробляти способи їх врегулювання. Європейський Союз перебуває на завершальній стадії нового регулювання ринків віртуальних активів після прийняття регламенту Markets in Crypto Assets Regulation (MiCA).

Правове регулювання криптовалютних відносин в ЄС перебуває на етапі свого становлення. Із 2012 року головні інституції ЄС починають видавати звіти, рекомендації та публічні заяви, що стосуються обігу криптовалют. Так, у жовтні 2012 року Європейський центральний банк (European Central Bank) видав Звіт «Віртуально-валютні схеми» (Virtual Currency Schemes). У межах Звіту зазначено, що чинне нормативне регулювання ринку фінансових послуг не може застосовуватися до відносин, пов'язаних із обігом Bitcoin. Сам же Bitcoin було визначено як конвертовану децентралізовану віртуальну валюту.

У лютому 2015 року Європейський центральний банк видав Звіт «Віртуально-валютні схеми – подальший аналіз», де зазначалося, що модель функціонування віртуальних валют може в перспективі змінити сферу оплати послуг.

Європейська Комісія (European Commission) 8 березня 2018 року затвердила Фінансово-технічний план дій (FinTech Action Plan) щодо перспективи застосування можливостей технології блокчейн, штучного інтелекту та хмарних сервісів у сфері фінансових послуг. Водночас слід зазначити, що ще в грудні 2016 року Європейський центральний банк та Банк Японії запровадили спільний проект досліджень «Стелла» (Stella), мета якого полягає у пристосуванні технології блокчейн для модернізації наявних інструментів фінансових ринків.

Важливим кроком щодо нормативного регулювання криптовалютних відносин стало внесення змін до Директиви (ЄС) 2015/849 «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму» (Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing). Так, 30 травня 2018 року було ухвалено спільну Директиву (ЄС) 2018/843 Європейського Парламенту (European Parliament) та Ради ЄС (The Council of the European Union).

Щодо інших типів криптоактивів. До найбільш значущих ризиків, пов'язаних із використанням криптоактивів платіжного та допоміжного типів, ESMA відносить шахрайство, кібератаки, відмивання грошей і маніпулювання ринком. Водночас ESMA наголошує, що спеціальна нормативна база в зазначеній сфері відсутня.

Аналіз нормативно-правової бази свідчить, що інституції ЄС не оперують таким поняттям, як «цифровий актив». Натомість з боку ESMA використовується узагальнююче поняття «криптоактив», яке може позначати як віртуальну валюту, так і цифровий токен. Так само цифровим токеном є будь-який цифровий вираз інтересу, що може мати цінність, право на отримання вигоди чи виконання певних функцій, або може не мати певної мети або використання.

З наведеного вбачається, що станом на сьогодні єдине спеціалізоване нормативне регулювання криптовалютного ринку на території ЄС відсутнє. Водночас простежуються перспективи подальшого розвитку законодавства, яке буде більш комплексно регулювати відносини, пов'язані з обігом криптоактивів не тільки в публічно-правовій сфері, а й у приватній

Федеральне управління фінансового нагляду Німеччини (BaFin) розглядає віртуальні активи як інноваційні засоби оплати, які мають різні назви на міжнародному та національному рівнях, такі як цифрові, віртуальні, альтернативні валюти чи криптовалюти. Питання щодо визначення правової природи віртуальних активів залишається відкритим для BaFin. З погляду цієї інституції, віртуальні активи є специфічною одиницею обліку, яка може визначатися як фінансовий інструмент відповідно до Федерального Закону «Про кредитну систему». У той же час, віртуальні активи в країні не розцінюються як платіжний засіб, валюта чи іноземна

валюта. Також вони не вважаються електронними коштами згідно із Федеральним Законом «Про нагляд за платіжними послугами».

Натомість регулятори класифікують їх як фінансовий інструмент чи актив, підпорядковуючи правилам та законам, пов'язаним із цінними паперами та інвестиціями. У 2020 році уряд Німеччини прийняв закон, який зобов'язує всі криптовалютні біржі, що працюють у Німеччині, отримати ліцензію BaFin.

Подаючи заяву на отримання ліцензії, необхідно надати: докази законного походження початкового капіталу компанії, розгорнуту бізнес-модель на перші три роки діяльності, докази професійної надійності провідних менеджерів та засновників, експертизу фінансової безпеки від незалежних органів управління та контролю. Також, цей закон вимагає, щоб платформи що надають послуги з віртуальними активами дотримувалися правил боротьби з відмиванням грошей (AML) і протидіяли фінансуванню тероризму (CTF). Це включає виявлення та перевірку клієнтів, моніторинг транзакцій та повідомлення про підозрілу активність. Компанії, які не дотримуються правил AML і KYC, можуть бути оштрафовані на суму до €500 000, також передбачена кримінальна відповідальність.

У Сполучених Штатах Америки віртуальні активи знаходяться в центрі уваги як федерального уряду, так і влади штатів. На федеральному рівні основна увага приділяється адміністративному та відомчому рівням, включаючи Комісію з цінних паперів і фондових бірж (SEC), Комісію з торгівлі товарними ф'ючерсами (CFTC), Федеральну комісію з торгівлі (FTC) Міністерство фінансів, Службу внутрішніх доходів (IRS) та Мережу боротьби з фінансовими злочинами (FinCEN). Незважаючи на значну участь цих агенцій, формальних нормотворчих процесів мало. Крім того, штати США та Федеральний округ Колумбія мають окремі нормативно-правові режими, які треба враховувати під час проведення діяльності з віртуальними активами.

Слід зазначити, що процес врегулювання обігу цифрових активів триває, так 16 вересня 2022 року Білий дім опублікував проект нормативно-правової бази для цієї індустрії. Основними цілями цього нормативно-правового акту є вжиття заходів щодо захисту прав споживачів, запобігання незаконному використанню віртуальних активів, підтримання фінансової стабільності, збереження лідерства США у світовому фінансовому секторі та відповідальне впровадження технологічних інновацій. Результатом міжурядових консультацій та співробітництва з цього питання став інформаційний бюлетень, який складається з семи принципів:

- захист споживачів, інвесторів та бізнесу;
- сприяння доступу до безпечних, доступних фінансових послуг;
- сприяння фінансовій стабільності;
- просування відповідальних інновацій;
- зміцнення глобального фінансового лідерства США та конкурентоспроможності;
- боротьба з незаконним фінансуванням;
- вивчення цифрової валюти Центрального банку США (CBDC).

Враховуючи зазначене, можна очікувати подальшого розвитку системи регулювання віртуальних активів у Сполучених Штатах Америки, однак фундаментальні принципи вже сформульовані. В деяких частинах регулювання може бути додатково гармонізоване з нещодавно узгодженим регламентом Європейського Союзу MiCA.

Висновок. Отже, варто зазначити, що наразі у світі все ще немає єдиного підходу до регулювання обігу віртуальних активів. Проте, більшість країн та міжнародних інституцій не залишають при цьому поза увагою стрімкий розвиток цього фінансового феномену та намагаються створювати відповідне правове поле для регулювання усіх можливих видів зазначених активів. Зважаючи на той факт, що Україна 23 червня 2022 року набула статусу кандидата на членство в Європейському союзі, вітчизняне законодавство буде адаптовано до існуючих європейських регуляторних механізмів та норм, зокрема і до оновленого у 2023 році Регламенту регулювання ринку криптоактивів (MiCA).

Тому Закон України «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 року, що не набрав чинності, безумовно буде змінено або буде прийнято новий. В даній ситуації гарним прикладом для запозичення є нормативно-правове регулювання Німеччини, що містить як детальну регламентацію діяльності надавачів послуг, користувачів та інвесторів, так і систему пільг та винятків при оподаткуванні. Це є дуже важливим та мудрим рішенням німецьких законодавців, адже сприяє виведенню ринку віртуальних активів із тіні без надмірного податкового навантаження для його учасників.

Джерела.

1. Правове регулювання криптовалюти та цифрового активу в країнах Європи [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.bitbon.space/ua/knowledge-base/digital-assets/legal-regulation-of-cryptocurrencies-and-digital-assets-in-european-countries/european-union-law>
2. Крамаренко Я. Особливості регулювання криптовалют у Німеччині. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://gncrypto.news/ua/news/crypto-regulations-in-germany-key-features/>
3. Цукан С. В. «Міжнародне регулювання обороту віртуальних активів: основні положення та принципи». Наукова стаття [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/03/37-3.pdf>

УДК 502/504:343(043.2

Ткаченко Данило Михайлович

Київський авіаційний інститут

Науковий керівник: Ставнійчук Анастасія Петрівна, кандидат юридичних наук,
Київський авіаційний інститут

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Міжнародно-правова концепція екологічних злочинів перебуває у процесі постійної еволюції під впливом сучасних екологічних викликів. Аналіз цього правового феномену потребує комплексного дослідження його поняття, сутності та підходів до класифікації у міжнародно-правовій площині.

Аналіз міжнародних правових документів засвідчує відсутність універсального визначення поняття «екологічний злочин». Як слушно зазначає М.О. Медведєва, «відсутність єдиного підходу до визначення екологічних злочинів у міжнародному праві зумовлена різними правовими традиціями та національними пріоритетами держав». Водночас у доктрині міжнародного права та в практиці міжнародних організацій сформувались певні підходи до розуміння цього поняття.

Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП) у своїй доповіді «Environmental Crime – The Rise of Environmental Crime – A Growing Threat To Natural Resources, Peace, Development And Security» від 2016 року визначає екологічні злочини як «незаконні дії, які безпосередньо шкодять навколишньому середовищу і спричиняють значну шкоду або ризик навколишньому середовищу та/або людському здоров'ю». Це визначення охоплює широкий спектр діянь проти довкілля, включаючи незаконну торгівлю об'єктами дикої природи, незаконну вирубку лісів, незаконний обіг відходів та забруднення навколишнього середовища.

Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол) розглядає екологічні злочини як «незаконні дії, що завдають шкоди навколишньому середовищу, його компонентам, біологічному різноманіттю екосистем або природним ресурсам з метою отримання особистої чи комерційної вигоди». Цей підхід підкреслює мотиваційний аспект екологічних злочинів та їх часту пов'язаність з організованою злочинністю.

Важливим кроком у формуванні міжнародно-правового визначення екологічних злочинів стала Конвенція про захист довкілля за допомогою кримінального законодавства від 4 листопада 1998 р.. Попри те, що ця конвенція не набула чинності через недостатню кількість ратифікацій, вона формулює перелік діянь, які держави-учасниці зобов'язуються криміналізувати у національному законодавстві, зокрема: незаконні викиди забруднюючих речовин, незаконне поводження з небезпечними відходами, незаконна експлуатація промислових об'єктів тощо.

На рівні Європейського Союзу важливим документом стала Директива 2008/99/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 19 листопада 2008 року про кримінально-правову охорону навколишнього середовища, яка визначає дев'ять видів протиправних діянь проти довкілля, що мають бути криміналізовані державами-членами ЄС.

Сучасне розуміння екологічних злочинів у міжнародному праві суттєво розширилося. Як зазначає І. В. Яковюк, «еволюція поняття екологічних злочинів відображає зміну парадигми екологічної безпеки – від розуміння навколишнього середовища як ресурсу для задоволення потреб людини до визнання самостійної цінності природних екосистем». Це підтверджується, зокрема, розробкою концепції екоциду як міжнародного злочину.

У 2021 році Незалежна експертна комісія для розробки правового визначення екоциду запропонувала таке визначення: «незаконні або необдумані дії, вчинені з усвідомленням того, що існує значна ймовірність завдання серйозної, а також широкомасштабної або довготривалої шкоди навколишньому середовищу». Ця

ініціатива спрямована на включення екоциду як п'ятого міжнародного злочину до Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Д. А. Блавацька визначає екоцид як «найтяжчий міжнародний екологічний злочин, що полягає у масштабному руйнуванні екосистем і становить загрозу для всього міжнародного співтовариства».

Аналізуючи сутність екологічних злочинів у міжнародному праві, варто виокремити їх основні ознаки:

- Підвищена суспільна небезпечність, що виражається у заподіянні значної шкоди навколишньому природному середовищу або створенні реальної загрози такої шкоди.
- Транснаціональний характер, що проявляється у транскордонному впливі на навколишнє середовище, залученні суб'єктів з різних країн та порушенні міжнародних екологічних стандартів.
- Комплексний характер об'єкта посягання, який включає не лише екологічну безпеку, але й право людей на безпечне довкілля, біологічне різноманіття та екологічний баланс планети в цілому.
- Складність встановлення причинно-наслідкових зв'язків між протиправними діями та екологічними наслідками, що часто мають відкладений у часі характер.
- Поєднання з іншими видами транснаціональної злочинної діяльності, зокрема з корупцією, відмиванням грошей, податковими злочинами тощо.

Як зазначають Р. Хіггінс та інші дослідники, «екологічні злочини стають все більш привабливими для організованих злочинних груп через високу прибутковність, низький ризик виявлення та відносно м'які покарання порівняно з іншими видами злочинів».

Класифікація екологічних злочинів у міжнародному праві є складним завданням через різноманітність підходів до криміналізації екологічно шкідливих діянь у різних правових системах. Аналіз міжнародних правових інструментів та наукової літератури дозволяє запропонувати наступну класифікацію:

1. За об'єктом посягання:

а) злочини проти біорізноманіття та дикої природи:

- незаконна торгівля об'єктами дикої фауни і флори (регулюється Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення від 3 березня 1973 р.;
- браконьєрство та незаконне вилучення з природного середовища рідкісних та зникаючих видів тварин і рослин;
- незаконний вилов риби (включаючи незаконний, непідзвітний та нерегульований промисел, як визначено Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН.

б) злочини проти екологічної безпеки:

- незаконне транскордонне перевезення та захоронення небезпечних відходів (регулюється Базельською конвенцією про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням від 22 березня 1989 р.
- забруднення навколишнього середовища небезпечними речовинами (регулюється, зокрема, Конвенцією про транскордонне забруднення повітря на великі відстані від 13 листопада 1979 р.;
- забруднення морського середовища (регулюється Міжнародною конвенцією по запобіганню забрудненню з суден 1973 року, зміненою Протоколом 1978 року до неї (МАРПОЛ 73/78).;

в) злочини проти природних ресурсів:

- незаконна вирубка лісів та торгівля лісоматеріалами;
- незаконний видобуток та торгівля корисними копалинами;
- незаконне привласнення земель та знищення природних екосистем.

2. За суб'єктивним складом:

а) злочини, вчинені фізичними особами;

б) злочини, вчинені юридичними особами, зокрема транснаціональними корпораціями.

в) злочини, вчинені з використанням державного апарату або за підтримки держави;

г) злочини, вчинені організованими злочинними групами.

3. За характером та масштабом заподіяної шкоди:

а) екологічні злочини з транскордонними наслідками (забруднення транскордонних річок, атмосферного повітря тощо);

б) екологічні злочини з локальними наслідками (локальне забруднення певної території);

в) екоцид – масштабне та довготривале руйнування екосистем.

4. За специфічним контекстом вчинення:

а) екологічні злочини, вчинені у мирний час;

б) екологічні злочини, вчинені під час збройних конфліктів (регулюються, зокрема, Конвенцією про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище від 10 грудня 1976 р.

5. За методами протидії:

а) екологічні злочини, протидія яким вимагає переважно превентивних заходів; б) екологічні злочини, протидія яким вимагає переважно правоохоронних заходів; в) екологічні злочини, протидія яким вимагає комплексного міжнародного співробітництва.

Висновок. Екологічні злочини є однією з найсерйозніших загроз для сучасного світу, адже їхні наслідки можуть тривати десятиліттями, бути майже незворотними і впливати не лише на окремі країни, а й на всю планету. Розуміння різних видів таких злочинів – залежно від того, проти чого вони спрямовані, як саме вчинені, ким, у яких масштабах тощо – допомагає краще виявляти порушення, оцінювати рівень загрози та обирати адекватні способи покарання. Така систематизація важлива не лише для юристів, а й для побудови ефективної державної екологічної політики, яка передбачає як профілактику, так і відповідальність за завдану шкоду. У результаті маємо більш цілісний підхід до боротьби з екологічною злочинністю, що особливо актуально в умовах зростаючих екологічних викликів.

Джерела.

1. Environmental Investigation Agency. Environmental Crime. URL: <https://eia-international.org/environmental-crime/>
2. UN Environment Programme. Global Assessment of Environmental Rule of Law, 2023. URL: <https://www.unep.org/resources/assessment/global-assessment-environmental-rule-law>
3. ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ВИДИ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/09/49-2.pdf>
4. Поняття, ознаки та види екологічних злочинів у міжнародному праві URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/312332>
5. Криміналістична характеристика екологічних злочинів URL: <https://buklib.net/books/31608/>

Логвінова Крістіна Сергіївна

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
Науковий керівник: Родченко Світлана Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Фінансово-кредитні установи, зокрема банки, є невід'ємним елементом економічної інфраструктури будь-якої держави. Вони відіграють фундаментальну роль у підтримці стабільності грошового обігу, активізують економічну динаміку через надання позик бізнесу та населенню, забезпечують безпечне зберігання коштів і сприяють їх ефективному розподілу. У відсутності банківських інституцій нормальне функціонування економічного механізму було б неможливим.

Згідно з положеннями Закону України № 2121-III, банк розглядається як фінансова установа, що здійснює діяльність із залучення коштів у вигляді вкладів, надання кредитних ресурсів, проведення розрахункових операцій, а також надання інших послуг фінансового характеру. Крім того, банки можуть інвестувати кошти клієнтів та керувати їхніми активами.

Роль банків у функціонуванні економіки України важко переоцінити. Основними аспектами їх значення є:

1. Фінансування бізнесу. Банки кредитують суб'єкти господарювання, що дозволяє їм розширювати виробничі потужності, створювати нові робочі місця та загалом стимулювати економічне зростання.

2. Накопичення та примноження заощаджень. За допомогою банківських вкладів громадяни можуть не лише зберігати власні кошти, але й отримувати додатковий дохід у вигляді процентів, що позитивно впливає на фінансовий добробут сімей.

3. Розрахунково-касове обслуговування. Банки забезпечують зручний і надійний механізм переказів, оплати послуг, розрахунків між суб'єктами ринку, що є критично важливим для ефективного функціонування економіки.

4. Підтримання фінансової рівноваги. Через контроль за обігом грошей, регуляторні функції та участь у грошово-кредитній політиці банки відіграють ключову роль у запобіганні фінансовим потрясінням.

Комерційні банки представляють собою фінансові установи, головною метою яких є отримання прибутку шляхом надання широкого спектра банківських послуг фізичним та юридичним особам, а також іншим організаціям.

До основних напрямів діяльності таких банків належать: зберігання коштів клієнтів, видача позик, проведення розрахункових операцій, управління інвестиціями та інші фінансові сервіси. Основними джерелами прибутку для комерційних банків є проценти, що нараховуються за наданими кредитами, а також дохід, отриманий за рахунок різниці між ставками на вклади та кредити (так звана процентна маржа).

Процес кредитування тісно пов'язаний із системою депозитів, адже саме за рахунок залучених коштів банки мають можливість надавати кредити клієнтам. Це надання коштів здійснюється на умовах обов'язкового повернення з нарахованими відсотками. Доходи від кредитної діяльності становлять суттєву частину банківського прибутку, формуючи його фінансову основу. Таким чином, депозити відіграють роль основного джерела ресурсів для видачі кредитів, забезпечуючи банку стабільні грошові надходження, що значно перевищують обсяг власного капіталу установи.

Крім того, депозитні кошти можуть приносити банку довгострокові переваги, які не завжди є очевидними на перший погляд, але позитивно впливають на його фінансову стійкість у перспективі (див. рис. 1).

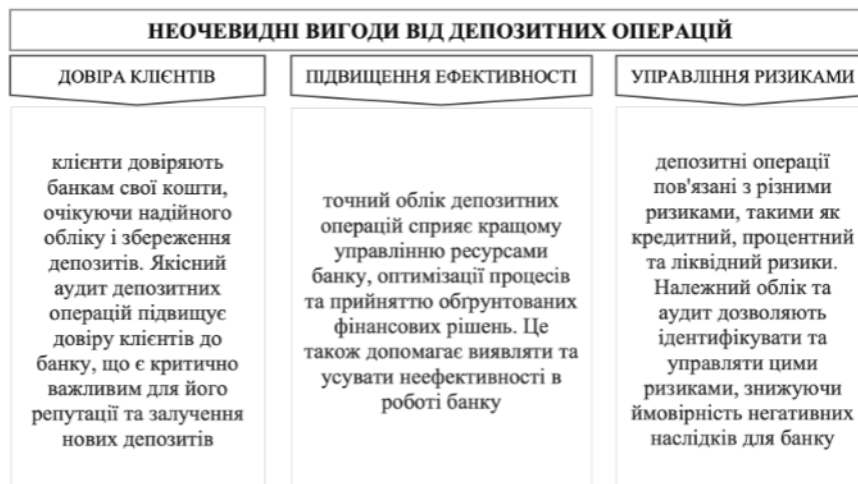

Рис. 1. Неочевидні вигоди від депозитних операцій

Депозитом вважаються грошові кошти у національній чи іноземній валюті, а також дорогоцінні метали, які клієнт передає банківській установі на умовах строкового зберігання, обов'язкового повернення та отримання процентного доходу. Ці умови закріплюються у відповідному договорі між сторонами. У таких угодах банк виступає як позичальник, а власник коштів – у ролі кредитора. Предметом депозитних операцій є ресурси, що надаються банку відповідно до умов, узгоджених у двосторонньому документі.

Основне призначення депозитної діяльності банків полягає у залученні, розміщенні та ефективному управлінні залученими коштами, отриманими як від клієнтів, так і від інших фінансових учасників ринку. Ця функція реалізується через низку ключових завдань, а саме:

- приймання депозитних внесків;
- гарантування збереження активів клієнтів і підтримка достатнього рівня ліквідності для виконання зобов'язань;
- нарахування процентного доходу відповідно до умов договору;

- надання додаткових послуг із супроводу депозитів (наприклад, автоматизовані перекази, інвестиційні можливості або фінансове консультування);

- використання залучених коштів як ресурсу для кредитування.

У фінансовій звітності банку депозитні операції фіксуються окремо. Залежно від того, в якій частині бухгалтерського балансу вони обліковуються, їх класифікують як пасивні або активні.

Банки прагнуть до нарощення обсягів саме пасивних депозитів, оскільки вони формують основу ресурсної бази, яка забезпечує можливість здійснення інших прибуткових банківських операцій. Завдяки таким депозитам установи можуть реалізовувати активні операції — як-то надання кредитів чи інвестування. Зі свого боку вкладники отримують дохід у вигляді відсотків, у той час як банк використовує залучені кошти для генерування прибутку.

У фінансово стабільних банках переважну частину депозитного портфеля становлять саме пасивні вклади. Це співвідношення є важливим індикатором ефективності діяльності банку, який відіграє значну роль для потенційних інвесторів та інших зацікавлених сторін.

Майборода Тимур Анатолійович

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Науковий керівник: Резворович Кристина, доктор юридичних наук, доцент,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

НІКЧЕМНІ ПРАВОЧИНИ ТА ЇХ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Правочин є одним із ключових інститутів цивільного права, що регулює правовідносини між суб'єктами права, які виникають унаслідок волевиявлення сторін [1, с. 203]. Серед них особливе місце займають **нікчемні правочини**, або ж недійсні правочини, що є юридично нікчемними з моменту укладення, не породжують правових наслідків та не вимагають судового підтвердження своєї недійсності [2, с. 115; 3, с. 77]. Це відрізняє їх від **оспорюваних правочинів**, які потребують відповідного судового рішення для визнання їх недійсними [4, с. 120].

Відповідно до статей 203, 215 та 219 Цивільного кодексу України (далі - ЦКУ), нікчемними визнаються правочини, що суперечать закону, укладені без належної правоздатності, або ж не відповідають вимогам щодо форми, предмета чи змісту [1]. Наприклад, згідно з ч. 1 ст. 203 ЦКУ, правочин є недійсним, якщо його зміст суперечить актам цивільного законодавства або публічному порядку.

Нікчемними можуть бути правочини, укладені з **метою, забороненою законом** (наприклад, удавані договори купівлі-продажу, що прикривають дарування або передачу коштів для ухилення від оподаткування) [5, с. 114]. Також типовими є ситуації, коли правочин укладено особою без **необхідного обсягу дієздатності** – наприклад, договір, підписаний неповнолітньою особою без згоди законних представників [2, с. 119]. Ще один поширений приклад - недодержання форми договору, наприклад, укладення **договору дарування нерухомого майна без нотаріального посвідчення**, що автоматично робить його нікчемним [3, с. 80].

У судовій практиці зустрічаються численні приклади визнання правочинів нікчемними. Так, у справі № 758/5642/20 суд визнав нікчемним договір позики, укладений із порушенням вимог щодо форми, що прямо передбачено ч. 1 ст. 218 ЦКУ. У рішенні суду підкреслено, що відсутність письмової форми в разі перевищення суми у 1700 гривень є підставою для автоматичного визнання правочину нікчемним [6].

Важливо зазначити, що **нікчемний правочин не породжує правових наслідків**. Тобто сторони не набувають прав та обов'язків за таким правочином [2, с. 121]. Якщо одна із сторін уже виконала умови такого договору, вона має право вимагати повернення виконаного в порядку **реституції** або як **безпідставного збагачення** (ч. 1 ст. 1212 ЦКУ) [5, с. 117]. Також передбачено можливість **відшкодування шкоди**, завданої однією із сторін, яка діяла недобросовісно. Наприклад, особа, яка передала гроші за нікчемним договором купівлі-продажу автомобіля, може вимагати їх повернення через суд [6].

Особливість нікчемних правочинів полягає в тому, що **їх недійсність є абсолютною**, тобто така угода вважається недійсною **із самого початку** без потреби в окремому рішенні суду [1, ст. 203; 4, с. 122]. Проте, для

захисту своїх прав (наприклад, повернення переданого майна або коштів) сторона все ж таки має звертатися до суду [6].

У цивільному праві **нікчемність виконує превентивну функцію** - запобігає укладенню правочинів із порушенням закону, підтримує принципи правової визначеності та справедливості [2, с. 124]. Як приклад - у випадку передачі коштів за фіктивним договором купівлі нерухомості між родичами для приховування майна від конфіскації, такий договір є нікчемним, а майно повертається в первинний стан, незалежно від позиції сторін.

Складність у правозастосуванні інституту нікчемних правочинів підтверджується сучасною **судовою практикою**, де не завжди чітко розмежовано нікчемні та оспорювані правочини. Наприклад, у справі № 758/2341/21 суд дійшов висновку, що правочин, укладений із метою приховання кредиторських зобов'язань, є нікчемним, попри спроби сторін подати його як дійсний. Це вимагає від юристів **поглибленого розуміння як матеріального, так і процесуального права**, зокрема застосування норм про нікчемність у комплексі з нормами щодо безпідставного збагачення, відповідальності та захисту прав третіх осіб.

Таким чином, інститут нікчемності правочинів виконує **охоронну, компенсаційну та превентивну функції**, дозволяючи запобігти правовим колізіям, зловживанням і забезпечити дотримання законності у сфері цивільного обігу. Водночас забезпечення єдності судової практики щодо кваліфікації правочинів як нікчемних сприяє зміцненню довіри до правосуддя та підвищенню ефективності правового захисту учасників цивільних відносин.

Джерела.

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. - Відомості Верховної Ради України, 2003, № 40-44, ст. 356. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 25.05.2025).
2. Кузьменко В. О. Цивільне право України. Загальна частина. - Київ: Юрінком Інтер, 2021. - 480 с.
3. Мельник І. І. Недійсність цивільних правочинів: правова природа та практика застосування. - Право України, 2023, № 5, с. 75-82.
4. Суханов В. В. Цивільне право України. Загальна частина. - Харків: Право, 2022. - 512 с.
5. Погрібний О. М. Правові наслідки недійсних правочинів у цивільному праві України. - Вісник Національної академії правових наук України, 2024, № 1, с. 112-120.
6. Іванова Н. П. Судова практика щодо визнання нікчемності правочинів. - Юридична газета, 2024. - Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/viznannya-nikchemnih-pravochiniv.html> (дата звернення: 25.05.2025).

Свіцова Марія Олександрівна

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
Науковий керівник: Родченко Світлана Сергіївна, кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІКИ

У ринкових умовах кредит виступає ключовим елементом фінансових взаємодій і структурним компонентом економіки. Він забезпечує фінансування всіх етапів виробництва, сприяє раціональному розподілу ресурсів та зростанню прибутковості.

Кредитний ринок – це система взаємодії кредитних відносин, фінансових інститутів та нормативної бази, що забезпечує рух позичкового капіталу між економічними агентами як всередині країни, так і за її межами. В Україні він є ключовою частиною фінансового ринку, що дозволяє бізнесу оперативно залучати капітал.

Одним із ключових завдань банківського менеджменту є ефективне планування кредитної політики. Вона має включати основні принципи організації кредитного процесу, визначати пріоритети фінансування та виключення з кредитного портфеля. На сьогодні кредитна діяльність є інтегральною частиною банківської стратегії, охоплюючи процедури видачі позик, документообіг, контроль за станом кредитного портфеля, управління проблемною заборгованістю та формування відсоткової політики. Кредитна система відіграє ключову роль у вирішенні економічних викликів завдяки здатності банків оперативно адаптуватися до нових управлінських механізмів.

Вагомий внесок у вивчення банківської кредитної діяльності зробили українські науковці, зокрема О. І. Барановський, Т. А. Васильєва, О. Д. Вовчак, І. Б. Івасів, Л. О. Примостка та інші. Попри значну теоретичну базу, у науковому дискурсі залишаються невирішеними окремі теоретико-практичні аспекти кредитування в банках.

Попит на кредит зумовлюється дисбалансом між наявними ресурсами та потребами економічних агентів: одні накопичують надлишок коштів, інші – відчувають дефіцит. Кредит виконує функцію механізму перерозподілу ресурсів, сприяючи інвестуванню та розширенню виробництва.

У макроекономічному контексті передумовою для виникнення кредитних відносин є розвиток товарно-грошових відносин. Як форма боргового зобов'язання, кредит має складну багаторівневу структуру, що

охоплює різні стадії руху капіталу, учасників процесу й організаційно-правові основи. Через це можливі різні трактування його сутності, кожне з яких акцентує окремі риси чи функції кредиту.

Кредит можна розглядати як форму економічних відносин між учасниками ринку, що передбачає тимчасову передачу вартості на умовах зворотності. У цьому контексті він постає як механізм руху позикових ресурсів, капіталу або платіжних засобів, що функціонує на засадах повернення.

З позиції ризик-менеджменту кредитна діяльність потребує глибокої інтеграції кредитного ризику з іншими типами ризиків, насамперед фінансовими. Це зумовлює необхідність розбудови внутрішньої рейтингової системи, оптимізації процедур ухвалення рішень (включно з централізацією та децентралізацією повноважень), запровадження портфельних, індивідуальних, галузевих і строкових обмежень, а також ефективного моніторингу операцій та своєчасного реагування на виявлені відхилення.

Раціональне управління кредитним ризиком базується на системній, збалансованій кредитній політиці, що дозволяє банку мінімізувати втрати, підтримуючи при цьому прибутковість, необхідну для залучення капіталу. Кредитна політика встановлює межі допустимого ризику, і, затверджуючи її, керівництво банку водночас визначає рівень допустимої експозиції до ризиків.

В умовах економічної нестабільності досягнення цільового рівня прибутковості при контрольованому рівні кредитного ризику вимагає науково обґрунтованого підходу до організації кредитної діяльності. Такий підхід спирається на достовірну аналітику поточного стану ринку та оцінку можливих змін, а також на здатність банку оперативної адаптуватися до впливу зовнішніх факторів.

Загальною ціллю кредитної стратегії банку є нарощення прибутковості через підвищення якості та стійкості кредитного портфеля.

Серед ключових орієнтирів банківської кредитної діяльності – формування якісних активів, здатних забезпечити стабільний рівень прибутковості, а також інвестування в економічно обґрунтовані й рентабельні проекти. Особливе значення має розвиток інновацій у сфері кредитування шляхом запуску нових банківських продуктів, що сприяє посиленню конкурентних позицій установи та підвищенню якості фінансового сервісу.

До стратегічних завдань кредитної політики комерційного банку належать:

- ефективне розміщення ресурсів у національній та іноземній валюті з орієнтацією на високу дохідність;
- постійний моніторинг структури та якості кредитного портфеля;
- видача надійних, економічно доцільних позик при одночасному зниженні ризиків за рахунок диверсифікації.

Кредитні операції займають домінуючу частку в структурі активів банків, що пояснюється природним прагненням капіталу до високорентабельних напрямів застосування. Як правило, позичкові операції формують понад 50% активів банку та генерують до 70% його доходів. Разом із тим, саме кредитування супроводжується найвищим рівнем ризику, що підтверджується значною часткою проблемних активів у кредитних портфелях.

Раціональне функціонування системи банківського кредитування вимагає наявності узгодженої державної економічної політики, чіткого визначення інвестиційних пріоритетів, підвищення рівня правового захисту кредиторів, а також зростання довіри громадян до банківської системи. Посилення контролю за кредитними процесами, прозорість процедур і застосування сучасних фінансових технологій є передумовами покращення якості кредитного портфеля, що напряму впливає на ефективність роботи банку.

Кредитування є ключовим елементом активних операцій банків, передбачаючи надання ресурсів на основі строковості, повернення і платності. Різноманітність видів кредитних продуктів дозволяє класифікувати їх за низкою ознак: терміном, формою забезпечення, валютою кредиту, видом позичальника тощо.

Управління ризиками в межах кредитного портфеля здійснюється шляхом постійної оцінки дотримання умов договору з боку позичальника, зокрема – у частині обслуговування боргу. Класифікація кредитів за ступенем ризику дозволяє системно контролювати їхню якість.

На основі аналізу поточного стану кредитної діяльності та огляду наукових джерел сформульовано низку рекомендацій щодо її вдосконалення:

1. Посилити державне регулювання банківського кредитування.
2. Створити стимули для залучення депозитів за рахунок державних гарантій.
3. Оптимізувати законодавче забезпечення банківської діяльності.
4. Запровадити податкові та регуляторні пільги для банків, що кредитують реальний сектор.
5. Посилити контроль за цільовим використанням коштів рефінансування.
6. Заохочувати інвестиції в довгострокові фінансові інструменти, зокрема облігації.

Фундаментальним чинником стабільності банківської системи залишається довіра суспільства до фінансових інститутів та економічної політики держави. У зв'язку з цим комерційним банкам необхідно оновлювати кредитну політику, впроваджуючи жорсткіші критерії кредитоспроможності з метою запобігання накопиченню проблемної заборгованості.

Національний банк України, зі свого боку, продовжує розробку нових інструментів фінансування для банків з метою підтримки їхньої здатності забезпечувати реальний сектор економіки ресурсами, зокрема в національній валюті.

Нестор Василь Осипович
Київський університет культури

**FOREIGN EXPERIENCE IN OPTIMIZING PROFIT MANAGEMENT OF ENTERPRISES
IN THE HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS: BEST CASES FOR UKRAINE**

In today's globalized and increasingly competitive restaurant business, it is important to implement innovative practices that ensure a high level of service. Below is an analysis of the experience of seven countries with an emphasis on innovations and practices that can be adapted in Ukraine.

France is known for its gastronomic culture and high standards of service. The concept of «open kitchen» is widely used in the restaurant business, which allows customers to observe the cooking process, increasing consumer trust and engagement. In addition, restaurants are actively implementing automation systems, such as R-Keeper, which optimize the work of the kitchen, hall and cash register, increasing the efficiency of service.

In Bulgaria, restaurants operating within hotel complexes are implementing a comprehensive approach to service quality management. The use of modern software solutions for order automation, mobile devices for order taking, and optimization of work processes allows for significant increases in efficiency and customer satisfaction. German restaurants are known for their consistency and high level of process standardization. Benchmarking methods are widely used here to study and adapt the best global practices, which helps to increase the competitiveness of enterprises. Special attention is paid to cooperation with local suppliers to create an authentic culinary experience.

The Japanese restaurant business is notable for the introduction of high-tech solutions, such as robotic service and the use of artificial intelligence systems to analyze customer preferences. This allows you to personalize services and improve their quality, which has a positive impact on consumer loyalty. Interestingly, in the USA, innovations related to the digitalization of service are popular: mobile applications for ordering, loyalty systems, as well as free Wi-Fi as a standard element of service, which contributes to the formation of a positive customer experience. At the same time, Italian restaurants emphasize the authenticity and quality of products, actively cooperating with local producers. The introduction of the principles of sustainable development and environmental friendliness into production processes is an important trend that improves the image of establishments.

In the UK, the practice of integrating innovative technologies into restaurant management processes, including accounting automation, quality control systems and staff training using digital platforms, is widespread. This contributes to increased efficiency and quality of service.

In Table 1, we analyze the main innovations and practices of foreign experience.

Table 1

Innovations and practices in the restaurant business of foreign countries that affect profitability

<i>Country</i>	<i>Основні інновації та практики</i>
France	Open kitchen, R-Keeper system, emphasis on gastronomic culture
Bulgaria	Order automation, mobile devices, process optimization
Germany	Benchmarking, cooperation with local suppliers
Japan	Robotics, artificial intelligence for personalization
USA	Mobile apps, loyalty systems, free Wi-Fi
Italy	Authenticity, sustainability, cooperation with local producers
Great Britain	Accounting automation, digital staff training

Compiled by the author based on sources

The Ukrainian restaurant business has significant potential for the implementation of these innovations. In particular, automation of service processes, implementation of order management systems (similar to R-Keeper), development of cooperation with local suppliers and application of digital technologies can significantly improve the quality of service and competitiveness of enterprises. It is also important to develop the institutional base and train personnel according to European standards, which will contribute to the sustainable development of the restaurant business in Ukraine.

Thus, the adaptation of best global practices, taking into account national characteristics, can become a key factor in increasing the efficiency and quality of service and production activities in the Ukrainian restaurant sector. Let's consider effective practices for organizing service and production activities (table 2).

Table 2

Practices for increasing the level of competitiveness of activities: adaptation possibilities in Ukraine

<i>Practice</i>	<i>Description</i>	<i>Adaptation opportunities in Ukraine</i>
Benchmarking	Studying and adapting the best business processes of competitors	Implementation of a benchmarking system to increase competitiveness
Local resources	Using local products and cultural traditions	Development of local production and authentic service
Innovations	Introduction of the latest technologies and modernization of production	Support for innovative projects, modernization of enterprises
Service differentiation	Variety of service concepts	Development of new formats and services for different market segments

Compiled by the author based on sources

The practice of adapting business processes in Ukraine, in particular benchmarking, the use of local resources, the introduction of innovations and service differentiation, are relevant tools for increasing the competitiveness of enterprises. The introduction of a benchmarking system allows enterprises to effectively adopt the best business processes of competitors, which contributes to the optimization of costs and increased profitability, although in Ukraine this tool is at the development stage and faces certain barriers. The use of local resources and cultural traditions contributes to the development of local production and the formation of authentic service, which meets modern trends in supporting the national manufacturer. Innovations, in particular the introduction of new technologies and modernization of production, are key to maintaining the competitiveness and sustainability of enterprises in changing economic conditions. Service differentiation, which consists in the development of new formats and services for different market segments, allows you to meet the diverse needs of consumers and expand the market opportunities of enterprises.

Thus, the comprehensive use of these adaptation practices is necessary to ensure stable development and increase the efficiency of Ukrainian enterprises in a dynamic and unstable business environment.

Sources.

1. Готельно-ресторанний бізнес: навч. посібник. Ред. О. А. Ніколайчук. Кривий Ріг: Вид.ДонНУЕТ, 2022. 250с.
2. Плецан Х. В. Ефективні технології маркетингу персоналу у середовищі готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. *Інноваційні технології в туристичному та готельно-ресторанний бізнесі: монографія*. Черкаси. 2020. 119
3. Русавська В. А. Удосконалення системи управління якістю продукції та послуг в закладах ресторанного бізнесу на основі міжнародних принципів управління якістю. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. С. 670-678.
4. Armen Alchian, Harold Demsetz. Production, Information Costs, and Economic Organization. *The American Economic Review (American Economic Association)* 62 (5). P. 777-795 URL: <http://www.aeaweb.org/aer/top20/62.5.777%795.pdf>. (дата звернення: 12.12.2023)
5. González-Rodríguez, M. Rosario, et al. Exploring the links among corporate social responsibility, reputation, and performance from a multi-dimensional perspective. *International Journal of Hospitality Management* 99. 2021: 103079.
6. Hotel Management and Operations by Denney G. Rutherford, 2020
7. Inversini A., Manuela De Carlo, Lorenzo M. The effects of customer-centricity in hospitality. *International Journal of Hospitality Management* 86. 2020: 102436.
8. Rundle-Thiele S., Kuhn K., Robertson A., Abela M. BSegmenting Hotel Guests: Emotional Ties that Bind. *Journal of Hospitality Marketing & Management*. 2022. Vol. 31, Iss. 4. P. 456-482. DOI: 10.1080/02513625.2022.2200656.

**Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво,
природничі науки, математика та статистика****Слюсаренко Віктор Володимирович**

Кандидат педагогічних наук

ORCID ID 0000-0001-6958-8090

*Лицей «Гармонія» Знам'янської міської ради Кіровоградської області***ВИВЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАРЯДЖЕННЯ ТА РОЗРЯДЖЕННЯ КОНДЕНСАТОРА
ЗА ДОПОМОГОЮ НОВІТНЬОГО ОБЛАДНАННЯ**

У даній статті розглянуто виконання фізичного експерименту за допомогою новітнього обладнання німецького виробника RHYWE щодо визначення ємності, індуктивності і опору в електричному колі, використовуючи побудовані графіки. Ключові слова: RHYWE, опір, ємність, індуктивність, правила Кірхгофа, поперечний переріз.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасних умовах розвитку технологій, підвищення рівня важливості вивчення фізики, навчальний експеримент одночасно є джерелом знань, методом навчання і засобом наочності в навчанні фізики. Питання оснащення фізичних кабінетів сучасним обладнанням та активна комп'ютеризація навчальних закладів є важливими. Існує проблема наповнення застарілої матеріальної експериментальної бази навчальних закладів. Наявне застаріле фізичне обладнання не в змозі забезпечити успішне засвоєння новітніх знань. То ж в останні роки різні виробники обладнань випускають вдосконаленні і покращені як згідно ергономічних вимог, так і вимог, які ставлять здобувачі освіти в сучасних умовах сприймання нової інформації. У певній мірі вирішенню вищезазначеного питання сприяє обладнання німецького виробника «RHYWE».

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. П. С. Атаманчук, Л. Ю. Благодаренко, В. П. Вовкотруб, В. Ф. Заболотний, М. І. Садовий, О. М. Трифонова, М. І. Шут та інші вчені у своїх наукових працях розглядали питання вдосконалення навчального фізичного експерименту. Різні аспекти проблеми використання новітніх технологій у навчальному курсі фізики піднімалися у працях В. П. Вовкотруба, М. В. Головка, Ю. О. Жук, В. Ф. Заболотного, О. І. Ляшенко В. П. Сергієнко, та інших. Широке застосування технологій в навчальному процесі з фізики привело до справжньої кібернетичної революції в постановці фізичних експериментів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Новітнє обладнання німецького виробника «RHYWE», який вже чимало років є одним із головним постачальників новітнього фізичного обладнання, дозволяє покращити ситуацію з комплектацією фізичних кабінетів навчальних закладів. Така практична спрямованість освітнього процесу підвищує мотивацію тих, хто вивчає предмети природничо-наукового циклу, формує навички навчально-дослідницької діяльності, розкриває творчі здібності [3].

Одними із прикладів використання новітнього обладнання «RHYWE» є лабораторна робота «Побудова кривої заряджання конденсатора» [2].

Мета роботи: Визначити ємність і опір в електричному колі, використовуючи побудовані графіки; визначити індуктивність і опір в електричному колі, використовуючи побудовані графіки.

Обладнання: комутаційна коробка, перемикач, конденсатори ємністю 2332 мкФ, 1 мкФ та 4,7 мкФ, резистори (100 Ом, 1 Вт; 1МОм, 1 Вт), з'єднувальна перемичка, джерело струму (0...12 В постійний струм /6 В, 12 В змінний струм), цифровий секундомір, цифровий мультиметр та з'єднувальний провідник довжиною 250 мм.

Вказівки до виконання роботи

Конденсатор – це система з двох чи більше електродів (обкладок), які розділені діелектриком, товщина якого менша у порівнянні з розміром обкладок. Така система має взаємну електричну ємність і здатна зберігати електричний заряд.

Збирається електричне коло, яке складається з джерела живлення, ключа, послідовно з'єднаних резистора і конденсатора. Записується напруга на резисторі і сила струму в колі. Збирається електричне коло, яке

складається з джерела живлення, ключа, послідовно з'єднаних опору і котушки. Записується напруга на котушці і сила струму в колі.

Зміна струму з часом, коли конденсатор заряджають через резистор при постійній напрузі, визначається

$$I(t) = \frac{U}{R} \cdot e^{-\frac{t}{RC}}$$

законами Кірхгофа. Щоб отримати залежність струму від значення ємності конденсатора, опору резистора та прикладеної напруги, варто систематично змінювати дані параметри [1].

Хід роботи

1. Зберіть установку для проведення експериментів як показано на рисунках 1 та 2.
2. Внутрішній опір цифрового мультиметра і час рахунку не враховується. Резистор R1 є захисним, який обмежує струм при розряджанні конденсатора (перемикач знаходиться в положенні б).

Рис. 1. Експериментальна установка: 1 – джерело струму, 2 – комутаційна коробка, 3 – перемикач, 4 – цифровий секундомір, 5 – конденсатори, 6 – цифровий мультиметр, 7 – резистори

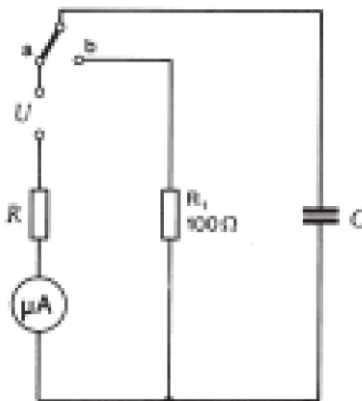

Рис. 2. Електрична схема установки

3. Проведіть вимірювання для конденсаторів різної ємності C, прикладаючи до них постійна напруга U; зарядку проводити через один і той же опір R.

4. Проведіть вимірювання для різних опорів, зберігаючи незмінними ємність конденсатора і прикладену напругу.

5. Проведіть вимірювання для різних напруг, зберігаючи незмінними ємність конденсатора і зарядний опір.

6. Запишіть рівняння, що описує процес зарядки конденсатора в залежності від вимірюваних величин.

7. Побудуйте графік залежності сили струму від часу для конденсаторів різної ємності при сталих значеннях опору і напруги.

8. Побудуйте графік залежності струму від часу для резисторів з різним опором при сталих значеннях ємності та напруги [2].

Після виконання лабораторної роботи здобувачам освіти можна поставити такі питання щодо теоретичного матеріалу:

1. Що таке конденсатор? Яке його призначення?
2. Дайте визначення ємності конденсатора. Яка одиниця виміру ємності?
3. Чому дорівнює енергія зарядженого конденсатора?

Висновки. Впровадження нового обладнання в освітній процес в сучасних умовах є однією з найбільш важливих і стійких тенденцій його розвитку. Завдяки новому обладнанню на якісно вищому рівні реалізується принцип наочності навчання, який спирається на діалектико-матеріалістичну теорію пізнання, суть якої полягає у сходженні до абстрактного мислення, а від нього до практики.

Джерела.

1. Бар'яхтар В. Г. (2010) *Фізика. 10 клас. Академічний рівень: Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів*. Харків, Ранок: Україна.
2. Слюсаренко В. В. & Садовий М. І. (2013) *Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з електрики та магнетизму із новітнім обладнанням «РНУВЕ»*. Кіровоград, Сабоніт: Україна.
3. Слюсаренко В. В. & Садовий М. І. (2013) *Методичні рекомендації до виконання вибраних лабораторних робіт із новітнім обладнанням «РНУВЕ»*. Кіровоград, Сабоніт: Україна.

Жук Тамара Миколаївна

Київський фаховий коледж прикладних наук

ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В КОМП'ЮТЕРНІЙ ГРАФІЦІ ТА 3D-МОДЕЛЮВАННІ

Розглянуто сучасні технології штучного інтелекту та їх вплив на розвиток комп'ютерної графіки та 3D-моделювання. Досліджено підходи, переваги й обмеження сучасних технологій, а також перспективи візуалізації, рендерингу, симуляції та інтерактивного дизайну. Ключові слова: штучний інтелект, інформаційні технології, комп'ютерна графіка, генеративна графіка, графічний дизайн, глибинне машинне навчання, обробка зображень.

Останні розробки в галузі штучного інтелекту (*Artificial Intelligence – AI*) та машинного навчання (*Machine Learning – ML*) призвели до появи потужних генеративних методів і інструментів, здатних створювати текст, код і зображення у відповідь на запит користувача. Протягом останніх років комп'ютерна графіка переживає трансформацію завдяки інтеграції глибоких нейронних мереж (*Deep Neural Networks – DNN*) та методів машинного навчання. Технології штучного інтелекту зараз застосовуються в різних комерційних продуктах: від програм моделювання до ігор і віртуальної реальності.

У сучасному цифровому світі комп'ютерна графіка відіграє ключову роль у кіноіндустрії, відеоіграх, віртуальній та доповненій реальності, промисловому дизайні, медицині, архітектурі та інженерії. Зі зростанням складності графічних задач та вимог до реалістичності зображень виникає потреба в автоматизації процесів створення графічного контенту. Технології штучного інтелекту, зокрема машинне навчання і глибокі нейронні мережі, активно впроваджуються у процеси моделювання, рендерингу, симуляції та аналізу графічних сцен.

Розглянемо технології, що застосовуються в комп'ютерній графіці та 3D-моделюванні:

1. Neural Radiance Fields (NeRF). Технологія Neural Radiance Fields (NeRF) [1] дозволяє відтворювати тривимірну сцену з набору двовимірних зображень. Нейронні поля випромінювання – це метод, заснований на глибокому навчанні для реконструкції тривимірного представлення сцени з двовимірних зображень. NeRF будує 3D-представлення сцени, де кожна точка має колір і щільність, що дозволяє точно моделювати освітлення і перспективу.

Особливо помітним став розвиток Mip-NeRF 360 [2, 3], який дає змогу більш точно моделювати сцени з великою кількістю деталей і динамічним масштабуванням.

2. Instant-NGP. У 2022 році було запропоновано Instant Neural Graphics Primitives (Instant-NGP) – метод, який дозволяє швидко навчати та візуалізувати Neural Radiance Fields (NeRF) та інші нейронні графічні

примітиви. Завдяки використанню багатороздільного хешування, модель може навчитися за декілька секунд, що дає змогу забезпечити інтерактивну візуалізацію. Цей підхід [4] інтегровано в популярні графічні редактори та системи візуалізації.

3. NICE-SLAM. У сфері доповненої та віртуальної реальності особливо важливим є SLAM (Simultaneous Localization and Mapping). NICE-SLAM [5] об'єднує класичну локалізацію з нейронним кодуванням сцен. Це дозволяє створювати динамічні, сцени з високою точністю і динамічним масштабуванням в режимі реального часу. Такі системи можуть застосовуватись у навігації, робототехніці, архітектурі.

4. Light Field Rendering. Light Field Rendering [6] – метод візуалізації на основі світлового поля, що дозволяє за допомогою глибинних мереж моделювати поведінку світла в складних сценах для реалістичного відображення прозорих чи дзеркальних поверхонь. **5. Generative Diffusion Models.**

Generative Diffusion Models – *генеративні дифузійні моделі*, які працюють шляхом додавання шуму (гауссового шуму) до доступних навчальних даних (процес прямої дифузії), а потім реверсування процесу (зменшення шуму або процес зворотної дифузії) для відновлення даних [7]. Використовуються для створення високоякісних текстур та 3D-об'єктів. Багато з них працюють за принципом “текст → зображення → 3D” [8].

Висновки. Таким чином, сучасні досягнення у сфері штучного інтелекту відкривають можливості відтворювати повноцінні сцени з коротких описів або зображень із можливістю гнучкої модифікації. Інтеграція штучного інтелекту в інтерфейси [9] дозволить інженерам, дизайнерам і митцям ефективніше працювати з цифровим простором.

Переваги використання штучного інтелекту:

- Продуктивність: автоматизація процесів моделювання, текстурування та рендерингу. Штучний інтелект виконує задачі, які раніше потребували годин людської праці. інструменти стають доступними навіть для користувачів без художньої або технічної підготовки.

- Підвищення якості: реалістичність зображень і анімацій значно зростає.

- Інтерактивність: побудова динамічних сцен у режимі реального часу.

- Креативність: генеративні моделі розширюють межі традиційного дизайну.

Проблеми та виклики штучного інтелекту:

- Обчислювальні ресурси: глибокі моделі часто потребують GPU-обчислень.

- Точність: моделі можуть не відтворити складні або нові сцени, складність моделей ускладнює аналіз помилок та поведінки систем.

- Етика та авторське право: складно визначити, кому належать результати, створені нейромережею.

- Залежність від навчальних даних: обмеження у тренувальному наборі даних може знижувати якість результату.

- Втрата креативного контролю: автоматизація може зменшити індивідуальний внесок художника.

Штучний інтелект стрімко перетворює комп'ютерну графіку з інструменту технічної візуалізації на потужний канал творчого самовираження. Проте необхідне врахування етичних, технічних та правових аспектів. Інтелектуальні системи можуть автоматизувати, оптимізувати та покращувати процес створення візуального контенту, але майбутнє комп'ютерної графіки полягає у гармонійному поєднанні людської творчості й штучного інтелекту.

Джерела.

1. Mildenhall, Ben; Srinivasan, Pratul P.; Tancik, Matthew; Barron, Jonathan T.; Ramamoorthi, Ravi; Ng, Ren: NeRF: Representing Scenes as Neural Radiance Fields for View Synthesis. Communications of the ACM, 65(1), pp. 99-106, 2022.
2. Barron, J.T., Mildenhall, B., Verbin, D., Srinivasan, P.P., Hedman, P.: Mip-nerf 360: Unbounded anti-aliased neural radiance fields. In: Proceedings of the IEEE/CVF Conference on Computer Vision and Pattern Recognition. pp. 5470-5479, 2022.
3. Gu, J., Jiang, M., Li, H., Lu, X., Zhu, G., Shah, S.A.A., Zhang, L., Bannamoun, M.: Ue4-nerf: Neural radiance field for real-time rendering of large-scale scene. Advances in Neural Information Processing Systems 36, 2024.
4. Sun K. et al. Instant Neural Graphics Primitives with a Multiresolution Hash Encoding, 2023.
5. Kontogianni T. et al. NICE-SLAM: Neural Implicit Scalable Encoding for SLAM, 2023.
6. Cao, J., Wang, H., Chemerys, P., Shakhrai, V., Hu, J., Fu, Y., Makovychuk, D., Tulyakov, S., Ren, J.: Real-time neural light field on mobile devices. In: Proceedings of the IEEE/CVF Conference on Computer Vision and Pattern Recognition. pp. 8328–8337, 2023.
7. Zhang Y. et al. Text-to-3D Generation with DreamFusion and Beyond, 2023.
8. Zhenpeng Zhao, Niklas Elmqvist, “The Stories We Tell About Data: Surveying Data-Driven Storytelling Using Visualization” *IEEE Computer Graphics and Applications*, vol. 43, no. 4, pp. 97-110, July – August 2023.
9. O. A. Mures, M. Silva, M. Lijo-Sanchez, E. J. Padron, J. A. Iglesias-Guitian, “Should I render or should AI generate? Crafting synthetic semantic segmentation datasets with controlled generation,” *IEEE Comput. Graphics Appl.*, vol. 45, no. 2, pp. 57–68, Mar./Apr. 2025.

Honcharenko Andrii Mykolayovych

ENVIRONMENTALLY FRIENDLY SATELLITE LAUNCH VIA A RAILGUN INSTALLED IN THE MOUNTAINS

This article explores the feasibility of constructing a railgun approximately 50 km in length, installed along a gentle mountain slope, to enable fast yet environmentally clean launches of small satellites (payload mass approximately 40-200 kg) into orbit. The project is intended as a replacement for conventional chemical rockets, which pollute the atmosphere and have high costs. The technical principles, energy calculations, and structural features of the project are presented. Keywords: railgun, electromagnetic launch, satellite, eco-friendly space, acceleration, energy, shock wave, capacitors, lead-acid batteries.

Introduction: Modern rocket launches involve serious ecological and economic costs. A fundamentally new approach is proposed in which most of the acceleration is achieved through a railgun placed at an altitude of 1 to 3 km above sea level. This method will reduce both cost and environmental impact.

1. **General Concept** A railgun approximately 50 km in length is proposed, built along a mountain slope. The satellite with its platform will have a mass of about 100 kg. The system consists of two rails along which an accelerating capsule ("cup") with the payload inside moves. Acceleration is provided by the Lorentz electromagnetic force. The target velocity is 8,000 m/s.

2. **Two-Stage Acceleration** The acceleration is split into two stages:

- Up to 330 m/s (subsonic section, about 550 meters with 10g acceleration).
- From 330 m/s to 8,000 m/s (main section, 49.5 km).

In the first stage, high-capacity current sources (e.g., lead-acid batteries) are used, activated by sections. To stabilize the acceleration, a multi-point segmented power feed is proposed, without needing position sensors, as the projectile itself closes the circuit.

In the second stage, the primary role is played by impulse energy storage units (capacitors) that discharge energy within milliseconds. The rails are divided into segments, each connected to local energy storage.

3. **Energy Calculation** Consider a satellite with a mass of 100 kg. The required kinetic energy to reach 8 km/s: $E = 0.5 * m * v^2 = 0.5 * 100 * 8000^2 = 3.2 * 10^9 \text{ J} = 888,888 \text{ kWh}$ (considering 20% system efficiency, approximately 4.5 MWh required).

In comparison, a chemical rocket for the same payload would consume approximately 400–600 kg of fuel, corresponding to over 10 MWh of energy with low efficiency and significant pollution.

4. **Shock Waves and Cooling** At supersonic speeds, the projectile generates a shock wave that can conduct electricity. This effect is proposed as part of the current collection system. For cooling, passive radiators with lateral aluminum fins are planned, naturally ventilated by incoming airflow.

5. **Advantages:**

- Possible to launch satellites every hour (with energy accumulation).
- Environmentally safe: no atmospheric emissions.
- High-frequency, low-cost launches of microsatellites.
- Greatly reduced cost per launch.

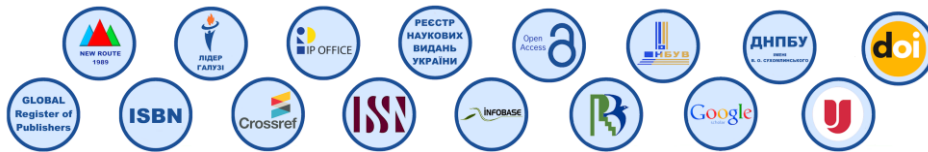
Conclusion: This project presents a realistic alternative to chemical rockets for launching small satellites. Using a mountain-based railgun enables achieving orbital velocity with minimal loss and ecological harm. The proposal requires further engineering development and could be implemented as an international green technology initiative.

Sources.

1. A. M. Bekkeng, "Feasibility of Railgun Launch Systems for Small Satellites," *Acta Astronautica*, vol. 72, 2012, pp. 85-95.
2. NASA Glenn Research Center, "Rocket Propellant Energy Comparisons," NASA Facts, 2011.
3. D. L. Pankin et al., "Electromagnetic Launch Technologies for Space Applications," *IEEE Transactions on Magnetics*, vol. 39, no. 1, 2003.
4. D. B. Kirtley, "Environmental Impact of Launch Systems: A Comparative Study," *Journal of Aerospace Engineering*, vol. 23, no. 2, 2010.
5. M. R. Wertz and W. J. Larson (Eds.), *Space Mission Analysis and Design*, Microcosm Press, 2011.
6. J. Marshall, "Shock Waves and Plasma Conductivity in Supersonic Launch Systems," *Physics of Fluids*, vol. 27, 2015.

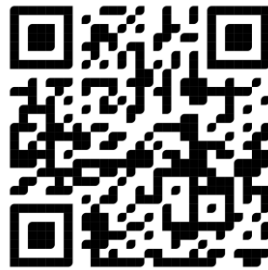
Наукове видання
НОТАТКИ СУЧАСНОЇ НАУКИ
Науковий часопис
Електронне видання
№ 25
ISSN 2786-6777 (online). DOI: 10.61718/nsn
Видання змішаними мовами
Відповідальний секретар – Кучина Т. І.
Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman»
Авторські аркуші – 4,6
Creative Commons Attribution License

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886. Видавець СГ НТМ «Новий курс» (наукова установа) Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна. Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber: +380970440309 Сайт: www.newroute.org.ua

Запрошуємо

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art
Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci

Приєднуйтесь

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
X <https://x.com/newroute1989>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

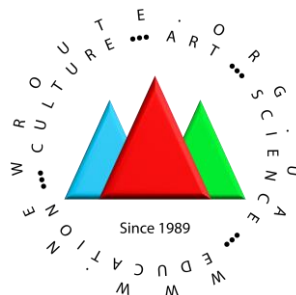
Будемо раді подальшій співпраці!

НОВИЙ КУРС • WWW.NEWROUTE.ORG.UA

НАНМ УКРАЇНИ • WWW.NEWROUTE.ORG.UA/NANMU

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНА
НАУКОВО-ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ «НОВИЙ КУРС»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

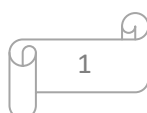
ПРОГРАМА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(15-17 червня 2025 року)

Харків, 2025

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu • Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv • Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp • Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn • Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att • Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk • Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv • Видавництво www.newroute.org.ua/pub • Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art • Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci Репозитарій www.newroute.org.ua/rep

УДК 001
А43

Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика: програма науково-практичної конференції (15-17 червня 2025 р.) / НАНМ України, СГ НТМ «Новий курс». – Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2025. – 5 с.

Опубліковано на основі ліцензії Creative Commons Attribution License

© НАНМ України, 2025
© СГ НТМ «Новий курс», 2025

ОРГАНІЗАТОР

Національна академія наук і мистецтв України, Україна www.newroute.org.ua/nanmu
Соціально-гуманітарна науково-творча майстерня «Новий курс», Україна www.newroute.org.ua

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Кучин Сергій Павлович, доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук вищої освіти України (голова організаційного комітету).
Акіншина Ірина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент.
Березовська-Чміль Олена Борисівна, кандидат політичних наук, доцент.
Внукова Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, доцент.
Гетьман Ірина Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент.
Гришко Світлана Вікторівна, кандидат географічних наук, доцент.
Доброєр Наталія Вікторівна, кандидат культурології, доцент.
Дубовик Наталія Анатоліївна, кандидат політичних наук, доцент.
Єрошенко Олена Віталіївна, кандидат мистецтвознавства, доцент.
Карпинський Борис Андрійович, доктор економічних наук, професор.
Кислюк Любов Вікторівна, канд. наук із соціальних комунікацій, доцент.
Кожедуб Олена Василівна, кандидат соціологічних наук, доцент.
Коробчук Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент.
Кучин Павло Захарович, заслужений артист України.
Кучина Тетяна Ігорівна, магістр (відповідальний секретар).
Мкртчян Оксана Альбертівна, доктор педагогічних наук, професор.
Пашкова Надія Ігорівна, кандидат філологічних наук, доцент.
Підлісна Ольга Вікторівна, кандидат мистецтвознавства, доцент.
П'ятакова Галина Павлівна, доктор педагогічних наук, професор.
Рассомахіна Ольга Андріївна, кандидат юридичних наук, доцент.
Сафонова Наталія Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент.
Стефанишин Олена Василівна, кандидат історичних наук, доцент.
Сторож Олена Василівна, кандидат психологічних наук, доцент.
Тарасюк Лариса Сергіївна, доктор філософських наук, професор.
Федоренко Микола Олександрович, кандидат філософських наук, доцент.
Харченко Артем Вікторович, кандидат історичних наук, доцент.
Хожило Ірина Іванівна, доктор наук з державного управління, кандидат медичних наук.
Ціватий Вячеслав Григорович, кандидат історичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України.
Шевчук Інна Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор.
Шептуха Олена Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент.
Штулер Ірина Юріївна, доктор економічних наук, професор.

ПРО КОНФЕРЕНЦІЮ

За результатами проведення конференції та оприлюднення рукописів, учасники отримують електронний сертифікат (30 годин – 1 ECTS credits). Сертифікати оприлюднюються за адресою www.newroute.org.ua (згідно Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800). За результатами проведення конференції оприлюднюється науковий часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn. Розміщення публікації автора у науковому часописі є підтвердженням участі автора у конференції. Публікація у науковому часописі є науковою працею, яка опублікована у вітчизняному електронному науковому періодичному виданні та підтверджує апробацію наукових досліджень автора. У науковому часописі розміщуються наукові публікації за повним переліком галузей знань. Автори несуть відповідальність за зміст (авторство та самостійність досліджень), точність та достовірність викладеного матеріалу. Редакція може не поділяти точку зору авторів.

ТЕМАТИКА КОНФЕРЕНЦІЇ

Освіта, фізична культура і спорт.
 Культура, мистецтво та гуманітарні науки.
 Соціальні науки, журналістика та інформація.
 Бізнес, адміністрування та право.
 Природничі науки, математика та статистика.
 Інформаційні технології, інженерія, виробництво та будівництво.
 Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина.
 Охорона здоров'я та соціальне забезпечення.
 Готельно-ресторанна справа, транспорт, туризм та рекреація.
 Безпека, правоохоронна діяльність та оборона.

СЕКЦІЇ ТА УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Освіта, фізична культура та спорт, культура та мистецтво, гуманітарні та соціальні науки

Карпова Катерина Григорівна

PR-СТРАТЕГІЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Перонкова Аліна Федорівна

ВИКОРИСТАННЯ KHAN ACADEMY KIDS У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ МОЛОДШИХ

Лац Анна Олександрівна

ЇЖ ПРАВИЛЬНО – ПАМ'ЯТАЙ ДОВГО

Топчій Сергій Михайлович

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Гориславець Володимир, Гориславець Євген

ЛІМІНАЛЬНІСТЬ ТЕАТРАЛЬНОГО ПЕРФОРМАНСА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА И УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Дяченко Олена Валеріївна

КОМУНІКАТИВНА ФУНКЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ КУРСАНТІВ

Бізнес, адміністрування та право, безпека, готельно-ресторанна справа, туризм та рекреація

Чечет Олексій Олександрович

ЕКОНОМІЧНІ ВИГОДИ ВІД УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УКРАЇНІ

Гошій Марія-Ліза

НЕПРАВОМІРНЕ НАБУТТЯ ТЕРИТОРІЙ ШЛЯХОМ АНЕКСІЇ І ОКУПАЦІЇ:

ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Коробейников Владислав Костянтиневич

ПОНЯТТЯ ТА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ПРИРОДА ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ І
КРИПТОАКТИВІВ. КЛАСИФІКАЦІЯ КРИПТОАКТИВІВ: ВІРТУАЛЬНІ ВАЛЮТИ, ТОКЕНИ,
Титенко Зоя Миколаївна, Скакун Вадим Вікторович

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ
Немченко Ю. В.

РОЛЬ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ УРБАНІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА

Коробейников Владислав Костянтиневич

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЦИФРОВИХ АКТИВІВ ТА

Ткаченко Данило Михайлович

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ У МІЖНАРОДНОМУ

Логвінова Крістіна Сергіївна

СУТНІСТЬ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Майборода Тимур Анатолійович

НІКЧЕМНІ ПРАВОЧИНИ ТА ЇХ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Свіщова Марія Олександрівна

КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІКИ

Нестор Василь Осипович

FOREIGN EXPERIENCE IN OPTIMIZING PROFIT MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE
HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS: BEST CASES FOR UKRAINE

Інженерія, виробництво, транспорт, будівництво, природничі науки, математика та статистика

Слюсаренко Віктор Володимирович

ВИВЧЕННЯ ПРОЦЕСІВ ЗАРЯДЖЕННЯ ТА РОЗРЯДЖЕННЯ КОНДЕНСАТОРА ЗА
ДОПОМОГОЮ НОВІТНЬОГО ОБЛАДНАННЯ

Жук Тамара Миколаївна

ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУВ КОМП'ЮТЕРНІЙ ГРАФІЦІ ТА 3D-МОДЕЛЮВАННІ

Honcharenko Andrii Mykolayovych

ENVIRONMENTALLY FRIENDLY SATELLITE LAUNCH VIA A RAILGUN INSTALLED IN THE
MOUNTAINS

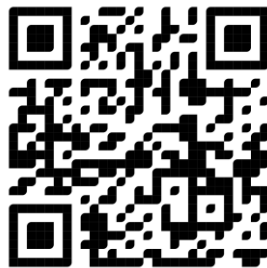
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ НАУКИ:
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА
ПРОГРАМА НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
(15-17 червня 2025 року)
Видання змішаними мовами
Відповідальний секретар – Кучина Т. І.
Формат 60x90 1/8, А4. Гарнітура «Times New Roman»
Авторські аркуші – 0,2
Creative Commons Attribution License

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції:
ДК № 8013 від 22.11.2023. Зареєстровано у Global
Register of Publishers. Ідентифікатор видавця 7886.
Видавець СГ НТМ «Новий курс» (наукова установа)
Пр. Перемоги, 77, оф. 179, м. Харків, 61174, Україна.
Тел.: +380500301905, +380962250903. Telegram, Viber:
+380970440309 Сайт: www.newroute.org.ua

Запрошуємо

Національна академія наук і мистецтв України www.newroute.org.ua/nanmu

Наші пропозиції

Збірник «Соціально-гуманітарний вісник» www.newroute.org.ua/sgv
Журнал «Креативний простір» www.newroute.org.ua/crp
Часопис «Нотатки сучасної науки» www.newroute.org.ua/nsn
Журнал «Advanced top technology» www.newroute.org.ua/att
Колективна монографія www.newroute.org.ua/kmnk
Підвищення кваліфікації www.newroute.org.ua/pkv
Видавництво www.newroute.org.ua/pub
Творчі конкурси www.newroute.org.ua/art
Наукові конкурси www.newroute.org.ua/sci

Приєднуйтеся

Підписка <http://surl.li/vvfqkp>
Фейсбук-сторінка www.facebook.com/newroute1989
Телеграм <https://t.me/newroute1989>
Інстаграм www.instagram.com/newroute1989
Вайбер <http://surl.li/nbtqz>
X <https://x.com/newroute1989>
Фейсбук-група www.facebook.com/groups/secnr

Будемо раді подальшій співпраці!

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/001

Honcharenko Andrii Mykolayovych

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

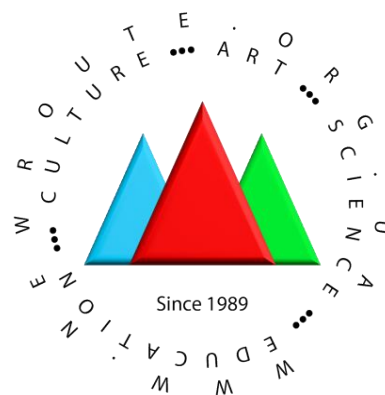
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/002

Гориславец Володимир

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

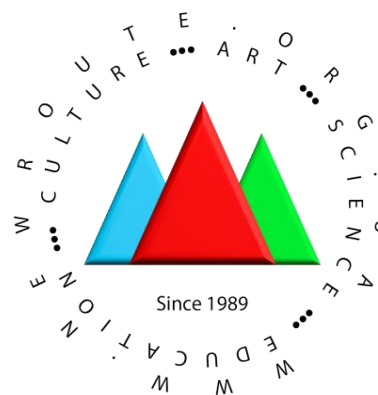
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/003

Гориславец Євген

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

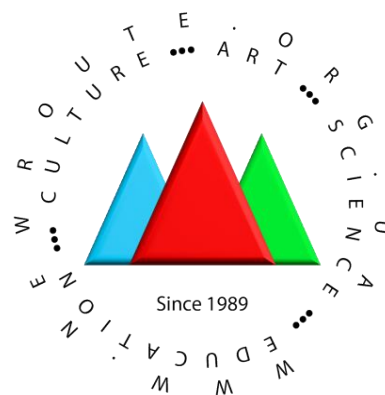
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/004

Гошій Марія-Ліза

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

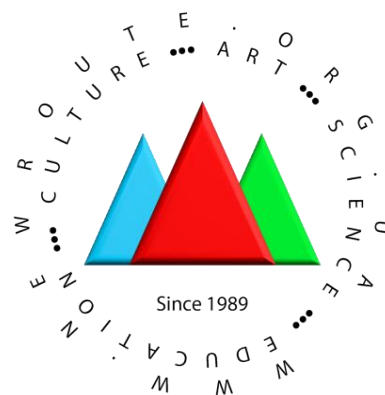
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/005

Дяченко Олена Валеріївна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

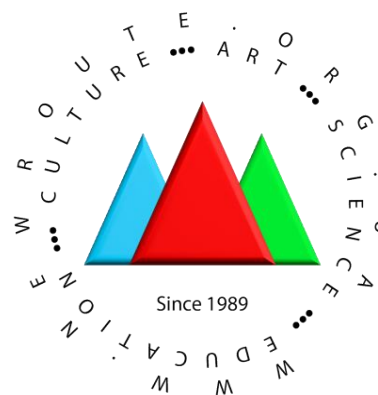
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/006

Жук Тамара Миколаївна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

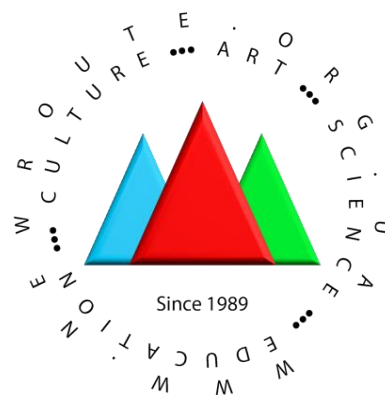
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/007

Карпова Катерина Григорівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

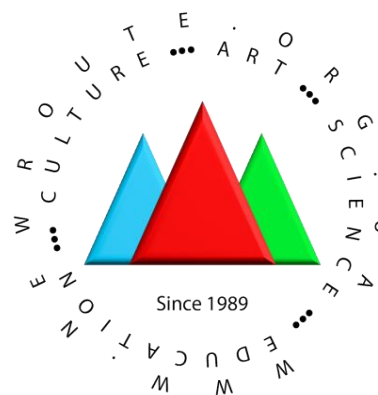
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/008

Коробейников Владислав Костянтинович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

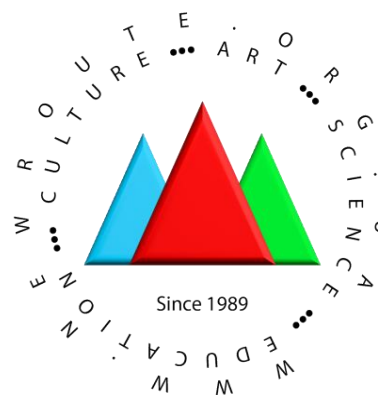
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/009

Коробейников Владислав Костянтинович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

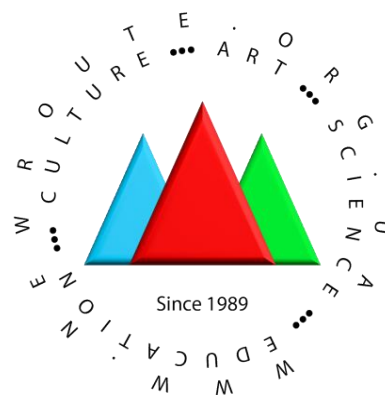
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/010

Лащ Анна Олександрівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

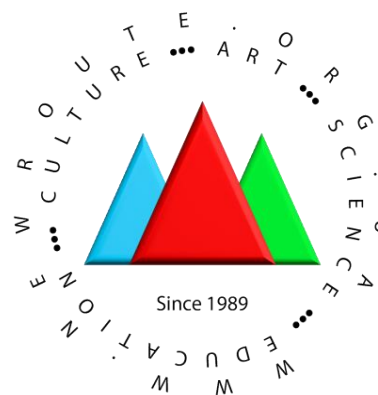
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/011

Логвінова Крістіна Сергіївна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

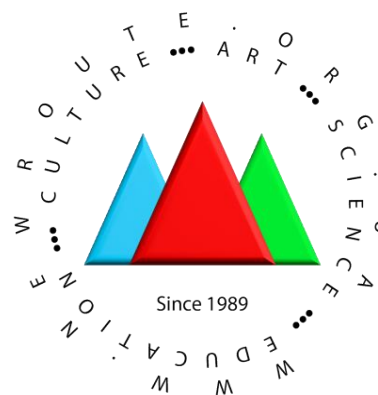
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/012

Майборода Тимур Анатолійович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

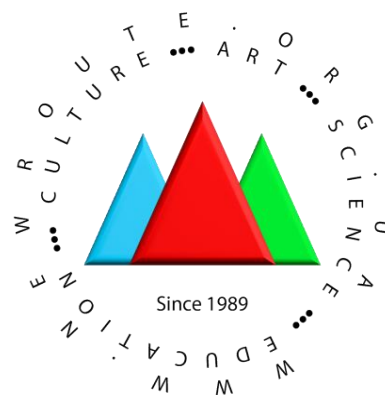
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/013

Немченко Ю.В.

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

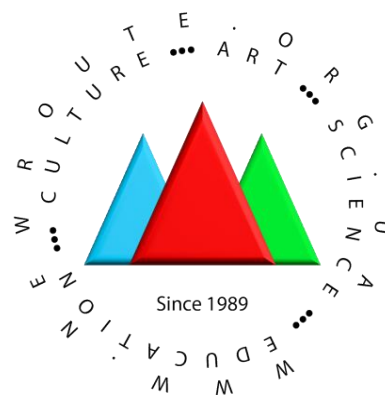
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/014

Нестор Василь Осипович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

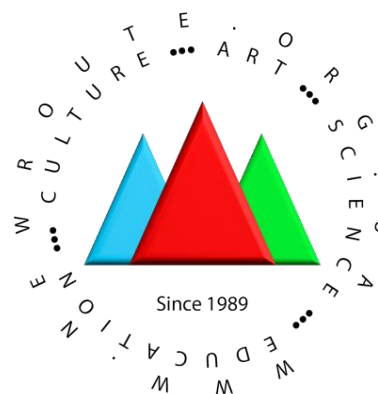
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/015

Перонкова Аліна Федорівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

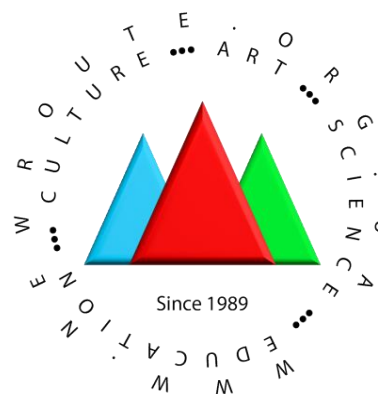
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/016

Свіщова Марія Олександрівна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

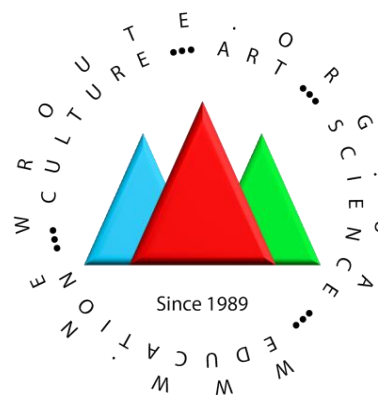
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/017

Скакун Вадим Вікторокич

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

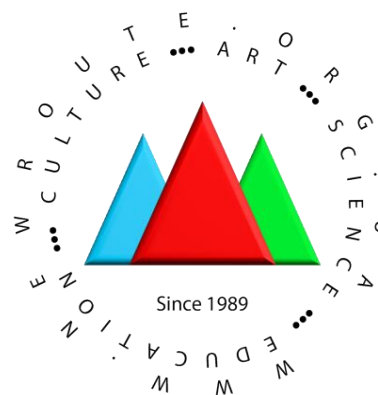
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/018

Слюсаренко Віктор Володимирович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

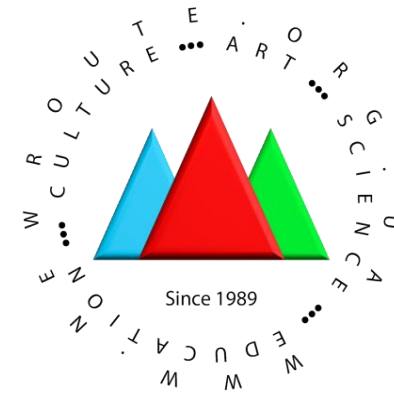
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/019

Тітенко Зоя Миколаївна

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

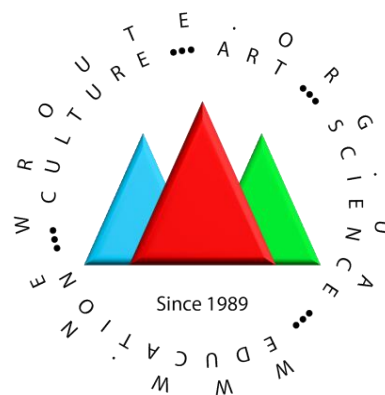
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/020

Ткаченко Данило Михайлович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

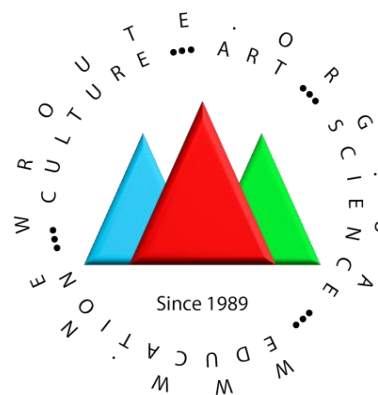
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/021

Топчій Сергій Михайлович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

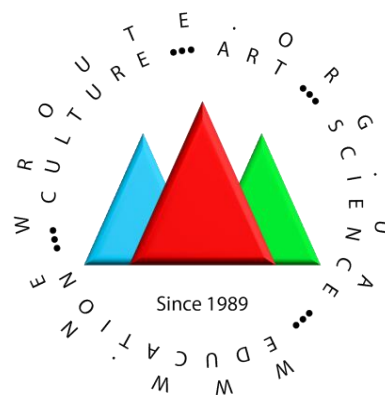
Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

СЕРТИФІКАТ

Н/2025/25/022

Чечет Олексій Олександрович

Підтверджується:

- участь у науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної науки: історія, теорія, практика», 15-17 червня 2025 року.
- публікація у науковому періодичному виданні Мультидисциплінарний науковий часопис «Нотатки сучасної науки» № 25, ISSN 2786-6777, DOI: 10.61718/nsn
- підвищення кваліфікації шляхом індивідуальної форми самоосвіти та неформальної освіти.

*Досягнуті результати підвищення кваліфікації:
розвиток загальних та спеціальних компетентностей
з метою забезпечення якості освіти та професійного розвитку.*

Форма участі: інституційна.

Обсяг: 30 годин / 1 кредит ЄКТС.

Харків, Україна.

Національна академія наук і мистецтв України.

Наукова установа СГ НТМ «Новий курс».

www.newroute.org.ua

info@newroute.org.ua

17.06.2025

Відповідальний секретар, Тетяна КУЧИНА

